

UNIVERZITA TOMÁŠE BATI VE ZLÍNĚ
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
Institut mezioborových studií Brno

Rozdíly v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Vedoucí bakalářské práce:

Mgr. Ing. Irena Ocetková, Ph.D

Vypracovala:

Lucie Esterková, DiS.

Brno 2010

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Rozdíly v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce. Elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné.

V Brně dne 20. 4. 2010

Podpis

Poděkování

Děkuji paní Mgr. Ing. Ireně Ocetkové, PhD. za její rady a odborné vedení při zpracování mé bakalářské práce.

Poděkování patří také mé rodině a přátelům za veškerou pomoc a podporu, kterou mi poskytli během zpracování mé bakalářské práce.

Lucie Esterková

OBSAH

ÚVOD	7
<u>TEORETICKÁ ČÁST</u>	
1. ADOLESCENCE	9
1. 1. Obecná charakteristika	9
1. 2. Vlastní tělo jako součást identity	11
1. 3. Psychika adolescenta	12
1. 4. Socializace adolescenta	16
1. 4. 1. Pravidla chování	16
1. 4. 2. Komunikace	17
1. 4. 3. Sociální role	17
2. ŽIVOTNÍ STYL	19
2. 1. Pojem životní styl	19
2. 2. Typy životního stylu	20
2. 3. Zdraví a nezdravý životní styl	22
2. 4. Vybrané faktory ovlivňující životní styl	24
2. 4. 1. Volný čas	24
2. 4. 2. Drogy	25
2. 4. 3. Homosexualita	26
2. 4. 4. Eutanazie	27
2. 4. 5. Oplodnění in vitro	28
2. 4. 6. Interrupce	29
2. 4. 7. Antikoncepce	30
2. 4. 8. Manželství – sexuální soužití – rodičovství	30
2. 4. 9. Rozvod	32
3. NÁBOŽENSTVÍ, ŘÍMSKOKATOLICKÁ CÍRKEV A JEJICH VLIV NA VĚŘÍCÍ ADOLESCENTY	34
3. 1. Náboženství	34
3. 2. Římskokatolická církev	36
3. 2. 1. Základní pravidla římskokatolické církve	37

3. 2. 2. Bible	42
3. 3. Rodina – adolescent – víra	43

EMPIRICKÁ ČÁST

4. METODOLOGIE	46
4. 1. Cíle, předpoklady a základní otázky průzkumu	46
4. 2. Metoda průzkumu	47
4. 2. 1. Způsob zadávání dotazníku	48
4. 3. Popis vzorku respondentů	49
4. 4. Popis výsledků	49
4. 5. Interpretace dat	64
4. 6. Shrnutí průzkumu	78
ZÁVĚR	79
RESUMÉ	80
ANOTACE	81
SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ	82

PŘÍLOHY

ÚVOD

V předkládané bakalářské práci se zabývám otázkou *rozdílů v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách*. Hlavním důvodem mého výběru tohoto tématu byl fakt, že mě samotnou zajímá, jestli v naší sekularizované společnosti opravdu ještě existují mladí věřící lidé, kteří se nejenom hlásí k církvi, ale mají také názory, hodnoty a postoje, jaké zastává samotná církev. Pokud tomu tak je, měl by tudíž existovat i rozdíl v jejich životním stylu ve srovnání s nevěřícími mladými lidmi.

Období dospívání, které popisuji v 1. kapitole mé práce, je časem „formování“ osobnosti po všech jejích stránkách – fyzické, psychické i sociální.

Jak jsem uvedla výše, zabývám se rozdíly v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách. Z poznatků o vývojové psychologii, jsou však zřejmé zásadní rozdíly v osobnosti jedinců během jejich dospívání. Tzn., že díky zralosti CNS, která je ovlivněna mj. i věkem, může mít dospívající jedinec na stejnou otázku jiný názor ve svých patnácti letech a jiný názor ve svých devatenácti letech. Z tohoto zásadního důvodu jsem se rozhodla, že nebudu zkoumat všechny věkové kategorie jedinců studujících střední školu, ale vyberu si pouze jednu věkovou kategorii, se kterou budu dále pracovat a zkoumat ji. Rozhodla jsem se pro věk 18 – 19 let, což jsou maturanti středních škol. Moje volba byla asi nejvíce ovlivněna blízkostí mého věku s věkem maturantů. Sama jsem totiž ještě před 7 lety do této věkové kategorie patřila.

Adolescence má určité znaky, které jsou charakteristické pro všechny dospívající jedince, avšak i přes tyto společné rysy existují rozdíly, které jsou ovlivněny právě životním stylem každého adolescenta.

Na straně jedné životní styl o němž píše ve 2. kapitole této práce, vypovídá do jisté míry o osobnosti člověka a na straně druhé osobnost člověka vypovídá o jeho životním stylu. Životní styl se odvíjí od prostředí, ve kterém jedinec vyrůstá a žije. Většinou to bývá rodina. Postupně je osobnost formována také výchovně vzdělávacími institucemi a zvláště v období adolescence svými vrstevníky. Životní styl může být ovlivňován různými faktory, mezi které dozajista patří i víra v Boha a s ní spojené členství v určitém církevním společenství.

V ČR existuje několik církví. Mají však rozdílná „pravidla“, podle nichž se jejich členové řídí. Z tohoto zásadního důvodu jsem se rozhodla vybrat pouze jednu a to nejrozšířenější církev u nás, kterou představím ve 3. kapitole této práce. Jedná se o římskokatolickou církev.

Respondenty mého průzkumu tedy budou tvořit na jedné straně „maturanti“, kteří jsou členy římskokatolické církve a na straně druhé „maturanti“, kteří se považují za ateisty. Ti jsou přesvědčeni o neexistenci Boha či jakýchkoliv nadpřirozených bytostí.

V **empirické části** mé práce se zabývám realizací průzkumu. Jeho cílem je zjistit, zda skutečně existují, alespoň u mnou vybraného vzorku respondentů, rozdíly mezi věřící a nevěřící mládeží. Dál budu zkoumat, v jaké oblasti se rozdíly vyskytují a do jaké míry ovlivňují celkový životní styl dospívajícího jedince.

Představuji také metodu dotazníku, kde zjišťuji jaké názory na jednotlivé otázky mají adolescenti maturitních ročníků. V neposlední řadě seznamuji čtenáře s výsledky průzkumu, které poslouží k odpovědím na stanovené otázky.

TEORETICKÁ ČÁST

1. ADOLESCENCE

„Mladí je něco, co mají jen mladí lidé a čeho by jen staří dovedli moudře používat.“ Thomas Wolfe

V první kapitole teoretické části mé práce seznamuji čtenáře s adolescencí neboli dospíváním, přesněji řečeno s jeho konečnou fází. Zaměřuji se totiž na mládež ve věku 18 – 19 let. Popisuji vývoj osobnosti jak po stránce tělesné, psychické, tak i sociální.

1. 1. Obecná charakteristika

V životě každého člověka existují období, v nichž si mnohem intenzivněji než jindy uvědomuje svou existenci. Bývá tomu tak většinou v případech, kdy se musí vyrovnávat se svými vývojovými proměnami. Tato intenzita je vnímána právě v době dospívání. Mladý jedinec hledá sám sebe a své místo v životě. Řeší řadu specifických problémů. V první řadě je to rozpor mezi fyzickou a sociální stránkou zralosti. V poslední době se totiž snižuje věková hranice pohlavní zralosti, ale s rostoucími profesními požadavky se zvyšuje a oddaluje zralost sociální. Role mladého člověka není jasně dána, a proto je tedy dospívání dobou mnoha otazníků...

V odborné literatuře je pojem adolescence chápán do značné míry nejednotně.

Podle *Marhounové* (1996) se odborníci shodují na tom, „že jde o přechod mezi dětstvím a dospělostí, mezi dobou závislosti a nezávislosti“.

Vědci zabývající se vývojem lidské psychiky rozdělují dospívání do různých věkových kategorií:

Podle *Vágenerové* (2000) lze rozdělit toto období na: *pubescenci* (11 – 15 let) a *adolescenci* (15 – 20 let).

Marhounová (1996) vymezuje *adolescenci* v užším slova smyslu v období 15 – 22, 25 let. Hovoří zde o „ skutečně prubířském kameni rodičovské lásky“.

Příhoda in Marhounová (1996) období dělí na tři fáze: *prepubertu* (11- 13 let), *pubertu* (13 – 15 let) a *postpubescenci* (15 – 20 let).

Tomášek (1992) rozděluje tuto fázi na: *prepubertu (10 – 13 let)*, *pubertu (13 – 16 let)* a *adolescenci (16 – 21 let)*.

Langmeier in Marhounová (1996) celé období člení na: *pubescenci*, zahrnující fázi *prepuberty* a fázi *vlastní puberty*. Potom následuje období *adolescence*.

Odborníci také vymezují rozdílnost v počátku a konci adolescence u dívek a chlapců. Dívky zpravidla dospívají v průměru o dva roky dříve než chlapci.

Vágnerová (2000) stručně charakterizuje adolescenci třemi důležitými proměnami:

1. první pohlavní styk;
2. dovršení přípravného profesního období;
3. plnoletost (18 let).

Marhounová (1996) upozorňuje na to, že důležitou roli v tomto období hrají také kulturní tradice dané společnosti. V méně rozvinutých společnostech bývá počátek dospělosti zahájen tzv. *iniciačním obřadem*, při kterém prokazují dospívající své schopnosti.

Ve vyspělých zemích se sice mladí lidé podrobují různým zkouškám, ale neexistuje asi žádná, po jejímž splnění by se tím okamžikem stal dospívající dospělým.

Např. u nás v posledním ročníku střední školy „čeká“ na každého studenta tzv. zkouška dospělosti – maturita. Ovšem je zcela jasné, že se dospívající člověk nestane ze dne na den dospělým. Tento mezník je pouze jedním z mnoha dalších, kterými mladý člověk prochází a postupně se stává dospělým. O tom hovoří i Vágnerová (2000, s. 253) „...v adolescenci člověk postupně dosahuje dospělosti“.

1. 2. Vlastní tělo jako součást identity

V adolescenci už nedochází k zásadním tělesným změnám, avšak dospívající jedinec se velmi důrazně zaměřuje na svůj vzhled.

„V pubescenci souběžně s objevováním sebe sama jako osobnost a formováním osobní identity se probouzí nový zájem o vlastní tělo. Pubescent se začíná pozorovat v zrcadle, srovnává se s druhými, zkoumá, zda se jeho tělo vyvíjí přiměřeně. Každý jedinec si vytváří jakési vzorové schéma svého těla, dalo by se říci, že se „zabydluje“ ve svém těle. Formuje se tělesná identita. Ukazatelem sebepřijetí v rámci daného tělového schématu je míra spokojenosti se sebou samým při pohledu do zrcadla“

(Smékal 2002, s. 104).

Jak uvádí *Marhounová* (1996, s. 93) pro dospívajícího jedince vstupuje do popředí nejenom styl oblékání, ale i jeho postava a vzhled. „Nejčastějším důvodem pocitu méněcennosti u mládeže bývá vlastní údajně nadbytečná hmotnost.“ U řady dospívajících pak dochází k poruchám příjmu potravy (mentální anorexie, bulimie).

Vágnerová (2000, s. 255) upozorňuje také na vliv společnosti. „Vlastní tělo je posuzováno ve vztahu k aktuálnímu standardu atraktivity, je srovnáváno s ostatními adolescenty i aktuálně přijímaným ideálem.“

Dále uvádí, že v tomto směru dokáží zejména dívky vyvinout značnou aktivitu, jen aby se takovému ideálu přiblížily. Zevnějšek je totiž prostředkem k dosažení sociální akceptace a prestiže. Projevují se tendence ke zvýšení jejich **atraktivity**.

Vágnerová (2000) mluví dokonce o „boji“ mezi ženským pohlavím.

Pokud mluvím o dívkách a atraktivitě, je důležité zmínit u chlapců **fyzickou sílu**.

„Vědomí fyzické zdatnosti přispívá k rozvoji uspokojivé identity“

Vágnerová (2000, s. 258). Pokud je ale uplatňována ve vztahu ke slabším jedincům, bývá výrazem osobní nejistoty, nezralosti nebo pocitů méněcennosti.

Kohoutek (2003) říká, že mj. i vzhled patří mezi faktory ovlivňující celkové sebepojetí adolescenta, jeho sebevědomí i sebedůvěru. Proto upozorňuje dospělé jedince, aby byli velmi opatrní při kritice zevnějšku a celkového vzhledu mladých lidí. Nevhodná kritika totiž může v samotném adolescentovi způsobit pocity méněcennosti, které mohou přetrvávat i v dalším životě. Dále uvádí, že „pocit malé vlastní hodnoty bývá u mládeže

příčinou trvale špatné nálady a může vyvolat i potíže jako jsou deprese, tréma, chronický pocit vnitřního napětí a rozčilení, úzkosti, bolest hlavy. Později vedou tyto potíže k problémům při hledání životního partnera.“ (Kohoutek 2003, s. 72)

Na druhé straně psychologové také hovoří o nadměrném sebehodnocení – tzv. „narcistické sebehodnocení“.

Vágnerová (2000) popisuje fakt, že na začátku adolescence je pro jedince důležité žít podle určitého vzoru (např. herce, zpěváka, sportovce...). V závěru adolescence již jedinec má většinou svou identitu utvořenou, má svůj styl. Je vyrovnanější, inteligentnější a nepotřebuje kopírovat model. Zde máme jasný příklad zrání osobnosti a rozdíl počátku a konce dospívání.

To, jakým způsobem se dospívající jedinec hodnotí, je výsledkem výchovy a působení autorit v životě mladého člověka. Výchova by měla být zaměřena na to, aby měl jedinec zdravé a přiměřené sebehodnocení – jak vzhledu, tak i celkové osobnosti.

Jak píše *Kohoutek* (2003, s. 74) ...“zdravé sebehodnocení souvisí i s inteligencí a smyslem pro humor. Člověk s těmito vlastnostmi se mnohem lépe přizpůsobuje společnosti, je oblíbenější a populárnější mezi lidmi“.

1. 3. Psychika adolescenta

Rozvoj inteligence dosahuje vrcholu již v pubescenci, ale teprve v postpubescenci dochází k vyrovnávání a harmonizaci mezi myšlením a efektivitou.

Dle *Vágnerové* (2000) nastává období samostatného a flexibilního **myšlení**. Dospívající řeší problémy rychle, netradičně někdy až radikálně. To je způsobeno především nedostatkem životních zkušeností. Zkušenost druhého člověka nemá pro adolescenta důležitý význam. Předpokládá, že se jemu něco podobného nemůže stát.

Rozvoj abstraktního myšlení je podporován především soustavným vzděláváním na učilištích či středních školách. *Vágnerová* (2000) uvádí, že výběr školy je vázán především na intelektuální kompetence jedince na počátku adolescence. Ty jsou potvrzeny přijetím do určité vzdělávací instituce. Toto přijetí udává do značné míry sociální status a budoucnost mladého člověka.

Na konci adolescence je člověk znovu „nucen“ své schopnosti prokázat a to závěrečnými zkouškami na učilišti či maturitou na střední škole.

Díky myšlení a vůli je jedinec schopen kontrolovat projevy afektů, nálad, pudů a citů. Stabilizuje se sebedůvěra, sebehodnocení a sebevědomí. (Kohoutek, 2003)

Vágnerová (2000) charakterizuje dospívání také jako „potřebu samostatnosti a aktivnějšího přístupu k řešení různých strategií“. Adolescent preferuje strategie na základě svých zkušeností a mírou uspokojení základních psychických potřeb.

Charakteristický pro toto období je také vztah k výkonu a to především výkonu spojeného se studiem. Tady hrají důležitou roli hodnoty uznávané dospívajícím jedincem. Stává se, že se adolescent „spokojí“ s průměrnými výsledky, než aby musel překonávat příliš velké překážky. K takovému kroku jsou schopni jedinci s větší emoční stabilitou, značnou úrovní schopností a osobnostních vlastností, které jim umožní právě riskantnější volení strategií.

Jak jsem zmínila výše, v adolescenci pokračuje proces osamostatňování a rozvoje identity. Vágnerová (2000) uvádí, že se tak děje především prostřednictvím dvou fází:

1. fáze postupné stabilizace – dochází k postupnému vyrovnávání vztahů s rodiči. To je projevem zralosti a samostatnosti. Během adolescence dochází ještě často k výkyvům mezi závislostí a samostatností vůči rodičům. Adolescent k nim bývá kritický.

Marhounová (1996, s. 79) uvádí, že „nejpalčivějšími zdroji konfliktů mezi dospívajícími a jejich rodiči jsou otázky výběru partnera, výsledky studia, volba profese, činnost ve volném čase, nakládání s finančními prostředky a celkové chování“. Na konci období se však situace uklidňuje a mladý člověk s rodiči vychází.

2. fáze psychického osamostatnění – ukončení separace ze závislosti na rodině. Jde o poslední fázi, kdy jedinec dosáhl úplné samostatnosti a tím potvrzuje svou jedinečnost. V této fázi se zásadním způsobem neliší sebehodnocení dospívajícího a hodnocení ostatními lidmi.

Významnou součástí tvorby identity se také stává **ženská** nebo **mužská role** a její postupná diferenciaci.

Dívky dozrávají rychleji biologicky i psychicky, a proto se dříve mění jejich základní zaměření. *Vágnerová* (2000) uvádí příklad potřeby citového vztahu na počátku adolescence

a potřebu péče o závislou osobu (tj. touha po dítěti) na konci tohoto období. Dále uvádí, že „dívky naplňují svou identitu spíše kooperací než soupeřením. Soupeření náleží spíše **mužskému** pohlaví.“ (tamtéž, s. 264).

Rozvoj identity souvisí také s různými skutečnostmi, které jsou „viditelné“. Např. vykání dospívajícím, obdržení občanského průkazu, dosažení zletilosti v 18 letech.

Také rodiče dávají svému dítěti se zvyšujícím se věkem větší svobodu. Adolescenti však velmi často přijímají pouze tuto svobodu, ale už ne zodpovědnost. A právě proto není pro mnohé z nich dospělost atraktivní záležitostí. Snaží se tuto dobu oddálit a dochází k tzv. *adolescenčnímu moratoriu*. Dospívající se brání různými prostředky uniknout dospělosti. *Vágnerová* upozorňuje, že dochází často ke ztrátě motivace k veškerým aktivitám.

Vágnerová (2000) popisuje, že součástí identity je také **vztah** k někomu jinému, k určitému člověku nebo skupině. Pomocí vztahů se totiž adolescent určitým způsobem vymezuje.

Významné jsou obzvláště **partnerské vztahy**, kdy právě v době dospívání má jedinec schopnost dosáhnout určité intimity. Musí být ale schopen tolerovat ztrátu části své identity, protože intimní vztah takovou míru přizpůsobení vyžaduje. K tomu je ale důležitá zralost osobnosti. Právě kvůli nezralosti potom dochází k náhlým rozhodům adolescentních partnerů.

Kohoutek (2003) uvádí, že si adolescent vytváří ideál partnera, v němž na počátku dospívání převažují vnější znaky (krása), ale zráním osobnosti pak dochází k hledání jiných hodnot (charakter partnera apod.). *Kašparů* (2001) uvádí, že ideál se tvoří již od dětství a velký vliv na jeho podobu mají rodiče, výchova a zážitky z mládí.

„S rozvojem citového života adolescentů dochází i k prvním velmi intenzivním stavům zamilovanosti, v jejímž pozadí bývá naléhavost sexuálního pudu“

(*Marhounová*, 1996, s. 51).

Jak jsem uvedla již v úvodu, během dospívání existují ještě výrazné rozdíly mezi tělesnou a sociální schránkou osobnosti. Tato propast mezi somatickou a sociální stránkou osobnosti souvisí v dnešní době také s časnějším prvním pohlavním stykem. „První sexuální styk má kromě tělesného významu i význam sociální a přispívá k prestiži jedince v adolescentní skupině.“ (Vágnerová, 2000, s. 291)

Avšak s počátkem sexuálního vztahu je spojeno riziko otěhotnění. Pro některé dívky znamená otěhotnění takový strach, že odmítají vést sexuální život. Na druhé straně bývá otěhotnění i prostředkem, jak uzavřít předčasné manželství nebo si udržet nefungující vztah. V současnosti se však adolescenti do uzavírání sňatků nepouštějí. Hlavním důvodem uzavření sňatku bývá již zmíněné těhotenství partnerky a z toho vyplývající vznik rodičovské role. „Mladí adolescenti rodičovskou roli vždycky nezvládají a často ji ani vnitřně nepřijímají. Dítě se nestává součástí jejich identity. Často je to pro pár taková zátěž, že nevydrží ani jejich vztah.“

(Vágnerová, 2000, s. 293) Manželství je totiž nejenom symbolem dospělosti, ale i povinnosti a zodpovědnosti.

Kohoutek (2003) ale uvádí, že na konci adolescence by měl již být jedinec zralý k založení rodiny.

Dalším důležitým faktorem pro adolescenta je **příslušnost k určité skupině**. Každý člověk má potřebu patřit mezi určitý „okruh“ lidí. Na počátku adolescence je pro jedince velmi důležité místo v určité skupině. *Kohoutek* (2003) doslova mluví o tom, že „mládež potřebuje kamarády a je nešťastná, když nemá nikoho, koho by mohla za opravdového přítele považovat“. S rozvojem společenského vhledu se přátelství stávají trvalejšími svazky.

Výběr přátel je ovlivněn množstvím faktorů. Za ty nejdůležitější považuje *Kohoutek* (2003) stejnou inteligenční úroveň, téměř stejný věk a společensko-ekonomické postavení. Díky těmto společným rysům má mladý člověk pocit jistoty a bezpečí.

Vágnerová (2000) uvádí, že identifikace se skupinou představuje často přechodnou fázi. Adolescent díky skupině snadněji překoná nejistotu z osamostatňování se. Měl by se ale umět také od skupiny separovat, jako tomu bylo v případě své rodiny.

1. 4. Socializace adolescenta

Dospívající jedinec je společností čím dál víc akceptován jako dospělý a zároveň se od něho očekává i odpovídající chování. Mění se také sociální role co se kvality týče.

1. 4. 1. Pravidla chování

Adolescent chápe, že je důležité mít určitá pravidla, díky kterým funguje společnost. Také ale nechce přijímat všechna pravidla, která jsou mu nabízena. Přemýšlí o nich a utváří si svůj vlastní názor. Podle nich se chová, rozhoduje...

Vágnerová (2000, s. 275) definuje tři základní tendence morálního vývoje adolescenta:

- a) **tendence uvažovat o morálních principech a zaujímat k nim vlastní stanovisko;**
- b) **tendence k absolutizujícím a akcentovaným závěrům;**
- c) **tendence vyžadovat dodržování uznávaných principů (v absolutní míře).**

Adolescent často odmítá běžný životní styl a občas dochází i k tzv. antiidentifikaci s platným společenským řádem. *Vágnerová* (2000) popisuje tento stav jako výraz protestu proti společnosti. Antiidentifikace, ač to tak nevypadá, je výrazem potřeby přijetí. Jedinec se tak snaží upoutat pozornost. Účastní se různých demonstrací, ekologických aktivit apod. Často se objevuje i agresivní chování nebo uchýlování se k užívání návykových látek. Na to upozorňuje i *Nešpor* (1999), říká, že v období dospívání pronikavě vzrůstá význam vrstevníků. Ti mohou ovšem ovlivnit i vznik patologického jevu.

To se děje zvláště v případech, kdy jedinec vyrůstá v chladném rodinném prostředí. Proto je důležité, udržovat v rodině takové klima, které bude v jedinci podporovat zdravý růst jeho osobnosti.

1. 4. 2. Komunikace

Také komunikace se mění a přibližuje se běžnému standardu. Jak jsem již zmínila, důležitým aspektem je pro dospívajícího fakt, že mu začínají lidé ve společnosti vykat. Tím dávají najevo, že ho již nepovažují za dítě a získává status dospělého člověka.

Na druhé straně *Vágnerová* (2000) dále uvádí, že mladý člověk má touhu si s dospělým tykat. Tím si dokazuje rovnocennost vztahu.

Z komunikace mizí různé „pubertální“ výrazy, ačkoli v ní zůstává slovník typický pro tu konkrétní generaci. Specifické výrazy v komunikaci jsou ale běžné pro každou věkovou skupinu.

1. 4. 3. Sociální role

V rodině se adolescent zbavuje subjektivně degradující role dítěte a díky tomuto faktu ubývá i konfliktů s rodiči. *Vágnerová* (2000) ale uvádí, že adolescent je zpočátku ještě kritický k hodnotám, názorům, chování a celkovému životnímu stylu rodičů. Ten se mu zdá kolikrát ubohý a prázdný. Dospívající má určitý ideál a ten srovnává se vším, co se děje kolem něj. Pomocí úvah si vytváří přesnější představu vlastního budoucího životního stylu. Kritika adolescenta je v tomto období spíše způsobem hledání než pouhým odporem „všeho“, jak tomu bývá u pubescentů.

Dospělí by měli umět obhajovat své stanovisko a diskutovat s dospívajícím. Ten totiž právě během rozhovoru hledá informace důležité pro utváření jeho identity. Adolescent proto často hledá dospělého, který by mu imponoval a bral jej vážně. Taková autorita bývá často i duchovního charakteru.

Významnou proměnou prochází i **role směřující k profesnímu uplatnění**. Adolescent je v roli studenta na střední škole nebo učně na učilišti. Sociálně profesní role je ovlivněna právě zařazením do určitého typu školy a také postavením rodiny ve společnosti.

Co se týče sociální role související s přípravou na profesi, existují značné rozdíly mezi uční a středoškolskými studenty. Studenti bývají se svou rolí identifikováni ve větší míře než učni. Role studenta střední školy s sebou nese také určitou prestiž, a proto mají

studenti větší motivaci k učení. Ztrátou této role by se jim totiž snížil společenský status. (Vágnerová, 2000)

Dospívání je pro jedince velmi složitým obdobím v jeho životě. Je to doba hledání a nalézání, uvědomování si své vlastní existence a přípravy na skutečný Vstup do Života ...

2. ŽIVOTNÍ STYL

„Hledání štěstí je životní styl.“

V následující kapitole představuji pojem životní styl, jeho typy a jednotlivé složky, kterými se zabývám i v praktické části bakalářské práce.

Patří sem otázky týkající se volného času, drog, homosexuality, eutanázie, oplodnění in vitro, interrupce a založení rodiny (s ním spojený i vznik manželství).

2. 1. Pojem životní styl

Definice životního stylu (v odborné literatuře se můžeme setkat i s ekvivalentními pojmy jako „*životní sloh*“ či „*životní způsob*“) není jednoznačná. Obecně jej můžeme chápat jako určitý typ chování člověka, který je charakteristický svým způsobem jednání, zvyky, názory, postoji...

Dalo by se říci, že co autor, to jiná definice životního stylu.

Velký sociologický slovník (1996, s. 1246) vymezuje tento pojem jako “strukturovaný souhrn životních zvyků, obyčejů, resp. akceptovaných norem, nalézajících svůj výraz v interakci, v hmotném, věcném prostředí, v prostorovém (teritoriálním) chování a v celkové stylizaci.“

Další definici uvádí *Geist* (2000, s.153) ve svém psychologickém slovníku. Podle něj je životní styl „typický způsob uspořádání činností, jednání lidí, vztahů, vědomí hodnot, norem a věcného prostředí ve společnosti, které je integrací životních způsobů jedinců.“

Kraus, Sýkora (2009, s. 51) definují životní styl jako „souhrn životních forem, které jedinec aktivně prosazuje. Zahrnuje hodnotovou orientaci člověka, projevuje se v jeho chování i ve způsobu využívání a ovlivňování materiálních i sociálních životních podmínek. Důležitým ukazatelem životního stylu jsou i sociální interakce, vztahy s lidmi kolem nás, jednotlivci i sociálními skupinami.“

Dle Krause (2008, s. 166-167) je „životní styl charakterizován jako široký komplex činností a s nimi spjatých postojů, norem, hodnot, návyků, které mají trvalý ráz a jsou pro každého individuálně specifické – vystihují jeho osobitost.“

Smékal (2002) se zmiňuje o životním stylu v souvislosti s lidským výkonem, ve kterém se promítají nejenom schopnosti, dovednosti, vědomosti a znalosti, ale i motivace, úsilí a již zmiňovaný celkový životní styl osobnosti.

2. 2. Typy životních stylů

Jak jsem již uvedla výše, neexistuje jednotná definice životního stylu. Avšak někteří psychologové či sociologové popsali různé typy životních stylů, které většinou rozdělují podle druhu osobnosti nebo historické doby v nichž se utvářely.

Několik typů životních stylů popisuje Nešpor (1999). Mluví zde o tzv. „moderních nemocech“ životního stylu.

Patří sem:

Přetížený životní styl – člověk chce stihnout příliš mnoho věcí, má nabitý program, ale jen málokdo to vydrží desítky let nebo dokonce celý život.

Rizikový a stresující životní styl – takový životní styl se týká zejména lidí, kteří vykonávají rizikové a stresující zaměstnání.

Chaotický životní styl – typické pro tento druh životního stylu je nepředvídané střídání období mimořádného pracovního vypětí a nečinnosti.

Neradostný životní styl – je naplněn nepříjemnými povinnostmi, aniž by je vyrovnávaly třeba i drobné radosti a potěšení.

Nastražený životní styl – člověk, který žije tímto způsobem, předpokládá, že mu chce každý škodit. O druhých lidech zamýšlí zásadně špatně. Autor zde mluví o „cestě minovým polem.“

Prázdný životní styl – člověk se většinou nudí a neví, jak být užitečný druhým.

Dále *Nešpor* (1999, s. 46) popisuje tzv. „Ideální životní styl, který je spojen s přiměřenou, tedy se střední zátěží. Střední zátěž neznamená samozřejmě u různých jedinců totéž. Vyvážený životní styl zahrnuje přiměřenou dobu spánku a zájmy, které umožňují obnovu sil.“

Např. *Kraus, Poláčková a kol.* (2001) se zmiňují o životním stylu s převažujícími pocity bezmocnosti, beznaděje, deprese a životní styl orientovaný na materiální či duchovní hodnoty.

Autoři dále uvádějí, že životní styly vznikají ve spojitosti s osobností jedince a dlouhodobými „specifickými nároky“ střetávající se s typickými životními situacemi. Právě zvládání těchto pravidelně se opakujících situací představuje typické znaky životního stylu.

Za typické situace jsou považovány:

1. Kognitivní zhodnocení sebe sama a svého postavení ve světě. (Osobní životní filozofie představující hlavní instanci v životě člověka.)
2. Způsob prožívání. (Kvalita a intenzita prožitku odlišuje od sebe lidi, někdo emoce potlačuje, jiný prožívá příliš navenek.)
3. Vztah k práci, odpočinku a pohybové aktivitě. (Za nejtypičtější formu duševní regenerace se považuje kompenzační seberealizace. Klíčovým bodem odpočinku však je i schopnost relaxovat.)
4. Zvládání sociální interakce. (Člověk by měl mít dostatečnou opěrnou sociální síť, v níž se cítí dobře a mohl jí důvěřovat, ale zároveň by neměl ztratit svou citovou autonomii a nestávat se na někom závislý.)
5. Ego úroveň. (Kompetence při zvládání náročných životních situací.)

Životní styl lze zkoumat z různých hledisek. Podstatou však je úzké spojení s historickým obdobím, politikou, ekonomikou a kulturou dané společnosti a národa. *Kraus* (2008) uvádí, že nejvíce ovlivňuje jedince rodina. Děti napodobují rodiče, přebírají od nich zvyky, způsoby chování a jednání.

V této souvislosti hovoříme o dvou procesích – *výchově* a *učení*, které hrají velmi důležitou roli ve vnitřních (subjektivních) faktorech ovlivňujících životní styl.

„Subjektivní faktory jsou dány individuálními potřebami a záměry jednotlivce a patří mezi ně psychologické charakteristiky (intelektová úroveň, temperamentové dispozice), dále pohlaví, zdravotní stav a věk člověka, hodnotový systém, míra dosaženého vzdělání“ (Kraus, 2008, s. 168).

„Objektivně společenské faktory jsou největší měrou určovány ekonomickými a politickými poměry v dané společnosti. Důležitou roli při formování životního stylu hrají kulturní tradice. Podílejí se na utváření jednotlivce i celé společnosti. Vliv má i úroveň vědeckého a technického rozvoje dané společnosti“ (tamtéž).

2. 3. Zdraví a nezdravý životní styl

S životním stylem úzce souvisí *zdraví*. Právě to, jaký životní styl jedinec upřednostňuje, se dřív nebo později projeví i na jeho zdraví.

Toto téma je v posledních letech diskutováno širokou veřejností i odborníky. Co si však pod těmito názvy představit?

WHO (Světová zdravotnická organizace) definuje zdraví jako „stav kompletní fyzické, mentální a sociální pohody, a nesestává se jen z absence nemoci nebo vady.“ (<http://sestra.org/Zdrav%C3%AD>)

Jednotlivé návody, jak „dodržovat zdravý životní styl“, se různí, ale snad všechny mají jedno společné – snaží se najít recept, jak být zdravý, cítit se příjemně a fit.

Lékařské studie potvrzují, že životní styl je faktor, který nejvíce ovlivňuje naše zdraví – až z 80%. Dalších 20% je dáno především dědičností a zdravotní péčí.

Neexistuje však jediný správný návod na dodržování zdravého životního stylu.

Potřeby a možnosti každého jednotlivce jsou odlišné. Zdravý životní styl je proto třeba posuzovat zejména s ohledem na fyzický i psychický stav, věk, pohlaví a zdravotní stav člověka.

Existují ovšem nejdůležitější zásady zdravého životního stylu, které platí pro všechny jednotlivce:

- a) pestrá a vyvážená strava;
- b) vhodná pohybová aktivita;
- c) vyvarování se užívání škodlivých látek i nadměrného pití alkoholu;
- d) dostatek spánku;
- e) optimismus a dobrá nálada;
- f) vyhýbání se stresu. (<http://www.sportvital.cz/cz/k1,46-aktuality/c1215-jake-jsou-hlavni-zasady-zdraveho-zivotniho-stylu/>)

Nezdravý životní styl

Nedodržováním alespoň výše uvedených základních zásad zdravého životního stylu může docházet ke vzniku četných tzv. civilizačních chorob.

Mezi tato onemocnění patří zejména srdečně – cévní nemoci, cukrovka 2.typu, nádorová onemocnění, vředová choroba žaludku a dvanáctníku, ale také některá nervová a psychická onemocnění.

(www.well-ness.estranky.cz/)

V důsledku nezdravého životního stylu nemusí docházet „pouze“ ke zdravotním problémům, ale také k problémům společenského charakteru. Např. u jedince závislého na alkoholu či drogách mohou vznikat problémy týkající se i rodiny a širšího okruhu osob pohybujících se právě v blízkosti člověka se závislostí.

WHO vydala varování: „Nezdravý životní styl se stal epidemií lidstva a na jeho následky do roku 2015 zemře ve srovnání s dneškem dvojnásobek lidí. Každý rok předčasně skoná na následky svého nezdravého života 17 miliónů lidí na celém světě.“

(<http://jaknato.txt.cz/clanky/2632/neradostna-perspektiva/>)

2. 4. Vybrané faktory ovlivňující životní styl

V následující podkapitole se zabývám některými faktory, které ovlivňují životní styl. Výběr jednotlivých faktorů jsem zvolila s ohledem na otázky obsažené v dotazníku, ve kterém se zabývám zjišťováním některých faktorů životního stylu.

2. 4. 1. Volný čas

Mezi významné ukazatele životního stylu dozajista patří způsob **trávení volného času**. Do volného času lze zahrnout veškerý čas, o kterém si každý jedinec rozhoduje sám. Je to doba, ve které si člověk svobodně a dobrovolně volí takovou činnost, která mu přináší radost, uspokojení, zábavu, odpočinek a tím pádem si obnovuje tělesnou i duševní sílu. Na druhou stranu sem nepatří čas trávený jakýmikoliv povinnostmi – ať už se jedná o uspokojování základních životních potřeb, zaměstnání, studium apod.

Důležitým, ale zároveň i velmi těžkým úkolem pro rodiče, učitele i vychovatele je „uhlídat“ volný čas dospívajících jedinců. Právě to, s kým a kde se adolescent stýká ve svém volném čase, je nesnadné nejenom zjistit, ale také v případě potřeby ovlivnit tzv. správným směrem. Dospívající jedinec má „svůj rozum“ a s radami rodičů souhlasí výrazně méně často, než tomu bylo v jeho předcházejícím vývojovém období. Důležité je proto vytvářet dobré podmínky pro nepřímé výchovné působení právě ze strany rodičů, učitelů a vychovatelů.

Aktivity, kterými se mladý člověk zabývá, vypovídají o tom, co je pro něj důležité, jaké jsou jeho přání, potřeby a cíle.

Tyto skutečnosti jsou z části ovlivňovány následujícími faktory: pohlavím, typem studia (učiliště či střední škola), fyzickou a psychickou kondicí. Někteří autoři zmiňují i místo bydliště (město, vesnice).

Kohoutek (2003) uvádí, že mezi nejoblíbenější činnosti ve volném čase dospívajících dominuje: cestování, sport, tanec, zájem o literaturu, divadlo a další multimediální prostředky (internet, televize, film aj.).

Pokud je tedy volný čas využíván plnohodnotně, může významným způsobem přispět k rozvoji osobnosti a také k prevenci sociálně patologických jevů. Toto tvrzení ovšem platí i v opačném případě.

Podle *Vážanského* (1995) by mělo v ideálním případě trávení volného času přispět k následujícímu formování rysů osobnosti mládeže:

- a) vědomí jistoty, identity, sebedůvěry a solidarity s okolním světem;
- b) radost z poskytování a sdílení;
- c) prožívání lásky a úcty k životu ve všech jeho projevech;
- d) redukce chtivosti, nenávisti a iluzí;
- e) schopnost kritického a nesentimentálního myšlení;
- f) překonávání egoismu a omezení vlastní existence;
- g) vědomí nutnosti ukázněnosti a respektování skutečnosti pro dosažení cíle;
- h) poznávání sebe sama;
- ch) chápání svobody jako možnosti seberealizace;
- i) schopnost úplného harmonického života.

Kromě volného času existují i další faktory ovlivňující životní styl jedince. V dnešní době se bohužel stává, že dospívající provází jejich životem i faktory, které nejsou vhodné pro jejich další zdravý vývoj jak po stránce psychické, tělesné tak i sociální. Jejich zdravý životní styl je tudíž v ohrožení. Jedním z těchto negativních faktorů je právě užívání drog.

2. 4. 2. Drogy

Droga může mít různé podoby. U někoho slyšíme, že je pro něj drogou čokoláda, pro jiného káva.

V následujících řádcích se však zabývám „pravou závislostí“. Tím mám na mysli závislost jak na měkkých (marihuana, LSD, extáze aj.), tak i tvrdých drogách (heroin, pervitin, kokain aj.)

Tkáč (2008) definuje drogu jako „jakoukoliv přírodní nebo syntetickou látku, která po vpravení do živého organismu mění jednu nebo více psychických či tělesných funkcí.“

Podle *Marhounové* (1996) dochází v důsledku užívání drog ke změně funkcí vyšší nervové činnosti a následně ke změně vědomí. To způsobuje postupné změny v chování, v komunikaci s rodiči, změny kamarádů a tudíž i celkový životní styl jedince. Ztrácí zájem o dosavadní koníčky a může dojít až k úplné apatii vůči okolnímu světu.

„Zneužívání jednotlivých druhů drog je závislé na dostupnosti a módě. Mění se spolu s věkem a rozvojem jednotlivých mládežnických hnutí, přesahujících svými vlivy hranice jediné země. Nejznámější z těchto hnutí bylo v minulosti hippies či punk.“
(*Marhounová*, 1996, s. 139)

V ČR stále klesá průměrný věk prvního kontaktu s drogou. Během dospívání se člověk touží ztotožnit se svými vrstevníky – chce tzv. někam patřit. Pro začlenění se do určité skupiny je schopen kolikrát velmi nebezpečných „činů“. S přijetím do této skupiny často bohužel souvisí i užívání omamných látek.

Důležitou roli hraje v tomto případě osobnost adolescenta. Pokud je v něm od dětství v rodině pěstován zdravý životní styl a s ním spojené sebevědomí a sebedůvěra, dokáže mnohem lépe odolávat nejenom drogám, ale i jiným *patologickým* nástrahám.

Vznik závislosti obecně souvisí s hodnotovou orientací a z ní vyplývajícím trávením již zmiňovaného volného času. V souvislosti s dospívajícími hovoří *Marhounová* (1996) o celkovém životním stylu rodiny. Je proto nutné, aby rodiče komunikovali se svými potomky a dospívajícím se tak dostávalo zpětné vazby. Jedná se však o proces, který je nutný započít v raném dětství. Pokud jeví rodič „zájem“ o své dítě až v době dospívání, ve většině případů je pozdě.

2. 4 .3. Homosexualita

Dalším faktorem, který se podílí na způsobu životního stylu jedince je i sexuální orientace a postoj lidí k opačné sexuální orientaci.

Ačkoliv je v ČR od roku 2006 homosexuální vztah upraven *zákonem o registrovaném partnerství osob stejného pohlaví*, tak v našich zeměpisných šířkách ještě není zcela „přirozeným“ jevem projevovat náklonnost ke stejnému pohlaví na veřejnosti. Proto se často stává, že jedinec „předstírá“ určitý způsob životního stylu, se kterým se ale neztotožňuje. Tím se dostává do jemu nepřirozených situací, se kterými se musí potýkat.

Zbytek společnosti se tak prakticky rozděluje na „dva tábory“. Jeden je tolerantní vůči homosexuálním jedincům a druhý naopak nepřijímá tuto sexuální orientaci za „přirozenou“. Existují i jedinci, kteří se touto otázkou nezabývají. Tyto názory úzce souvisí právě se životním stylem a hodnotovou orientací každého člověka.

V minulosti byla homosexualita dokonce klasifikována jako duševní porucha. Avšak od roku 1973 se postupně v celosvětovém měřítku od tohoto pojetí ustupuje.

Podle *Marhounové* (1996) má většina homosexuálů zkušenosti s heterosexuálním vztahem. Často se tak děje právě z důvod vyhovění společenským normám.

„Od „pravých“ homosexuálů je třeba odlišit ty osoby, pro které je homosexualita jen náhradním způsobem sexuálního vybití, neboť nemají možnost navázání vztahu s osobou druhého pohlaví. Často se tak stává právě v období adolescence.“
(*Marhounová*, 1996, s. 107)

2. 4. 4. Eutanazie

Eutanazie neboli „usmrcení na žádost nemocného“ je často propagována jako zabití ze soucitu. Zastánci této metody hovoří o *eliminování* utrpení. Naopak odpůrci mluví o úmyslném zabití nevinného člověka, proto je sama o sobě zlem a může být tzv. „zneužita.“ Tady vidíme dva zásadní pohledy na jednu otázku.

Eutanazie je závažnou etickou otázkou. Náзор na eutanazii má do jisté míry spojitost s určitým životním stylem jedince.

Např. věřící člověk (člen římskokatolické církve) by teoreticky neměl souhlasit s tímto způsobem ukončení života, protože je to v rozporu s názorem církve. Pokud totiž věřící přistupuje k životu jako daru od Boha, je pro něj těžko přijatelné rozhodovat o ukončení jak svého života, tak i života druhého. Tento akt náleží výhradně dárci života – Bohu.

Také z hlediska českého trestního práva je eutanazie v současnosti posuzována jako vražda.

Pokud by byla eutanazie zákonem povolena, musel by být lékař schopen tento zákrok provést. Nastává ale otázka, jestli by toho byl schopen každý lékař.

Velmi častou námitkou (vedle náboženských, etických či filosofických hledisek) proti tomuto zákroku je především nejistota diagnózy, protože se stav umírajícího může změnit, lékař se může mýlit v diagnóze a konečně princip, že lékař nesmí učinit zákrok vedoucí ke zhoršení stavu (smrti) pacienta. Mohou nastat i situace, kdy dojde ke zneužití této „moci“ nad nemocným člověkem.

(www.cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie)

2. 4. 5. Oplodnění in vitro

Umělé oplodnění neboli *in vitro fertilizace (IVF)* je technika, kdy hovoříme o tzv. „dětech ze zkumavky“.

Neplodnost je v dnešní době častým problémem mnoha párů. Bezdětnost může páru prostřednictvím komplikací, beznaděje a bolesti změnit jejich celkový životní styl. Často se stává, že při vyskytnutí problému otěhotnět, pár změnil své životní hodnoty a snaží se o žití *zdravého životního stylu*. (Pokud tomu tak doposud nebylo.)

Všechny léčby neplodnosti mají jedno společné: vznik zdravého těhotenství. Obecně řečeno - pokud žena nemůže otěhotnět po roce pravidelného pohlavního styku se svým partnerem, hovoříme o neplodnosti a může být zahájena léčba. (www.prolife.cz)

Odpůrci (mezi ně patří např. církve) umělého oplodnění tvrdí, že neplodnost často není léčena a páru je ihned nabízeno umělé oplodnění. Dále namítají, že embrya, nejsou používána pouze ke vzniku „nového života“, ale jsou také zneužívána pro komerční cíle či různé pokusy.

A právě tady nastává zásadní otázka souhlasu a nesouhlasu jak páru, tak i celé společnosti v této záležitosti. Důležitou roli tady hraje žebříček hodnot a životní styl jedince. Opět se odvolávám na členy církve, která IVF zamítá.

Věřící člověk by měl svůj stav přijat jako Boží vůli a snažit se najít naplnění bezdětného života. Např. pomoci dětem v dětských domovech adopcí či pěstounskou péčí.

Přístup k dané skutečnosti je zásadně ovlivňován právě životním stylem jedince, ale na druhé straně tyto události ovlivňují životní styl.

2. 4. 6. Interrupce

Interrupce, resp. souhlas či nesouhlas s ní, souvisí s propagováním určitého způsobu životního stylu a uznávání určitých hodnot.

(Marhounová, 1996, s. 131) mluví také o důležitosti zodpovědnosti jedince vůči vzniku nového života. Uvádí výstižný příklad, který mluví za vše - „svoboda ale zároveň i odpovědnost“ vůči nově vzniklému lidskému životu. A právě využití svobody a odpovědnosti je ukazatelem určitého způsobu životního stylu. Opět narážíme na problém hodnoty života jak tomu bylo u eutanazie.

Pokud se podíváme na potrat z pohledu odpůrců i obhájců, setkáváme se se základní otázkou: ***Kdy vzniká člověk?***

Odpůrci (mezi které patří i církev) se odvolávají na současné vědecké závěry poskytující jednoznačné svědectví, které stanovuje počátek lidského jedince do okamžiku početí.

Od prvního okamžiku je vytvořena biologická totožnost nového lidského jedince a tak stanoven program toho, čím bude – člověkem s již jasně určenými charakteristickými rysy.

Oplozením začala historie jednoho lidského života, v němž každá z jeho velkolepých schopností vyžaduje čas, aby se mohla uplatnit, začít se projevovat a působit. Vždyť každý si uvědomuje, že dospělý není více člověkem než batole, i když batole mnoho svých schopností nemá ještě rozvinuto. Podobně se liší i lidské embryo se od batolete.

Dalším argumentem odpůrců potratů je fakt, že po podstoupení tohoto zákroku může dojít k trvalé neplodnosti ženy. Pokud člověk přijme tuto teorii, zásadně ovlivní jeho životní styl, co se týče vztahu k životu vlastnímu i blízkých. Život sám o sobě by měl být člověkem nedotknutelný a za všech okolností chráněný.

Obhájci potratů připouštějí, že biologicky sice lidská bytost vzniká při početí, ale upírají jí lidství. Část z nich tvrdí, že člověk nabývá lidství postupně s rozvíjejícími se lidskými projevy – činnost mozku, schopnost abstrakce, socializace atd.

Další část tvrdí, že člověk nabývá lidství záhadně, skokově v duchu dialektického materialismu – ve dvanáctém či dvacátém čtvrtém týdnu, při porodu nebo až po něm, a někteří mentálně postižení plné lidství nenabudou nikdy. Z pohledu obhájců potratů je přijímán životní styl, kdy existuje doba a důvod opravňující člověka k ukončení života.

2. 4. 7. Antikoncepce

Antikoncepcí jako takovou se nemyslí pouze užívání hormonů, ale používání jakýchkoliv prostředků zabraňujících otěhotnění (od používání kondomů až po sterilizaci). To, jak pár přistupuje k této skutečnosti, se odráží právě i v jeho životním stylu. Záleží na hodnotách, postojích a názorech, které partneři zastávají a podle kterých se řídí. Antikoncepce je v dnešní době používána stále mladší populací. Je důležité zmínit, že člověk je nejenom svobodný, ale musí být i zodpovědný.

Odpůrci používání jakékoliv antikoncepce jsou většinou z řad věřících lidí. Církev totiž respektuje přirozenost člověka a antikoncepci považuje za nepřijatelnou. Také zastává názor, že neexistuje antikoncepce, která by s jistotou zabránila početí, a proto tím spíše je její užívání nepřijatelné. Životní styl věřícího člověka je založen na přesvědčení, že sex patří do manželství, kde je přirozený, bezpečný a vede k rodičovství.

U obhájců antikoncepce jde o opak. Lidé mají sex mimo manželství, žijí promiskuitně, a proto je pro ně antikoncepce nezbytná.

2. 4. 8. Manželství – sexuální soužití – rodičovství

Vztah a s ním spojená **sexualita** je běžným jevem současnosti. Jak píše *Marhounová* (1996, s.127) „Nežijeme ve středověku a v naší době nebývá problémem předmanželský a mimomanželský vztah.“

Pokládá si však zároveň otázku, je-li to pro lidi přínos či naopak. Odpověď nalézá spíše zápornou. Současný stav podle autorky znamená doslova *ohrožení lásky*, protože promiskuitně žijící člověk nedovoluje vyrůst skutečné lásce. Jde jen o pouhé uspokojování pohlavního pudu, aniž by byla brána v zřetel mravní zodpovědnost za život vlastní, druhého i za život dítěte.

Všechny tyto skutečnosti jsou ve velké míře ovlivňovány právě životním stylem jedinců. To, jak přistupují ke svému sexuálnímu životu, k uzavírání manželství i k založení rodiny je úzce spojeno s tím, jaké má člověk hodnoty, názory...

Životní styl celé společnosti je však nastaven takovým způsobem, že dospívající člověk považuje pohlavní styk jako zcela běžnou (někdy dokonce velmi důležitou) skutečnost, která je součástí téměř každého vztahu.

Výrost, Slaměník ed. (1998) považují předmanželskou pohlavní zkušenost za významného činitele pro intimní soužití manželů. Dále ale uvádějí, že v dnešní době je při prvních intimních zkušenostech zralost páru často pouze fyziologická než psychosociální.

Hlavním účelem **manželství** je **založení rodiny** a řádná výchova dětí.

Otázka, zda *se vzít* nebo ne, leží v hlavě mnoha párům, které zvažují, zda je pro ně lepší variantou sňatek, nebo zdali mají spolu i nadále žít bez posvěcení úřadů.

Existuje mnoho důvodů, proč vstoupit do manželství, i mnoho důvodů proti. Ekonomické a právní výhody manželství oproti nesezdanému soužití jsou však velmi výrazné a mnohdy mohou být nejvýznamnějším faktorem pro rozhodnutí uzavřít sňatek. Nejdůležitějším důvodem proč uzavřít manželství by měl být oboustranný zájem, sounáležitost, důvěra... a především Láska. Ta se ovšem v dnešní době „vytrácí“ z každodenního života a je, dá-li se říci, velmi vzácným jevem mezi lidmi vůbec.

„Pohled mladých lidí na instituci zvanou manželství je kritický.“ (*Kašparů*, 2001, s. 14)

V dnešní době se stále častěji setkáváme s názorem, že manželství není důležité pro soužití dvou lidí, a tak není ničím výjimečným existence „různých“ forem vztahů.

Výrost, Slaměník, ed. (1998, s. 305) jmenují celou řadu těchto forem: ...“partnerství, kdy oba mají vlastní domácnost; matka s dítětem, o jehož existenci biologického otce neinformuje, dlouholetý trvalý vztah s dětmi, ale bez formální stránky manželství, partnerství úmyslně bez dětí aj.“ Manželství je v těchto případech stavěno až na „druhou kolej“.

Pokud sledujeme pravé důvody, proč páry nemají zájem uzavřít manželství, zjišťujeme, že hlavním důvodem je ponechání si tzv. zadních vrátek. Páry se nehodlají jeden druhému zcela odevzdat. *Výrost, Slaměník, ed. (1998)* mluví dokonce o „obětování se“ v zájmu rodiny.

V minulosti nebyl tento jev častý. Důvodem byl ovšem fakt, že možnost žít spolu bez uzavření sňatku, nebyla přijímána tehdejším celkovým životním stylem celé společnosti. Také věk lidí uzavírajících sňatky a s tím spojené založení rodiny byl mnohem nižší, než v současnosti.

„Dřívější Československo mělo v Evropě jeden z nejnižších věkových průměrů uzavírání prvního sňatku (kolem 20 let).“ (*Matějček, Dytrych, 2002, s. 46*)

V dnešní době se posunuje věková hranice, kdy mladí lidé zplodí prvního potomka. Je to dáno samozřejmě mnoha faktory. Za ty nejčastější je považováno studium, možnost vycestování do zahraničí, budování kariéry a také jen „prosté užívání si svobody“. Současní mladí lidé mají různé názory na ideální věk pro založení rodiny.

Výrost, Slaměník, ed. (1998) upozorňují na to, že s odsouváním hodnoty rodičovství na pozdější dobu dochází k chybějící ochotě měnit přijatý životní styl bez dětí. Mohou se také vyskytnout zdravotní problémy spojené s vyšším věkem.

Znovu zde odkazuji na fakt, že názory na výše uvedené skutečnosti jsou výsledkem celkového *životního stylu* jedinců. Záleží, co je pro nich v životě důležité, čeho chtějí dosáhnout a co naopak nepovažují za podstatné.

2. 4. 9. Rozvod

V současné době u nás prochází krizí, která ústí v rozvod, téměř každé druhé manželství. Rozvod se netýká pouze samotného páru, ale také jejich dětí. Na ty má rozvod, bohužel, mnohem větší a dlouhodobější vliv, než na jejich rodiče.

Výrost, Slaměník, ed. (1998)

S provokativní studií přišla Mavis Hetheringtonová, profesorka psychologie z Berkeley. Podle jejích závěrů se počet rozvodů v posledních desetiletích zvýšil natolik, že se jejich ničivý účinek na dětskou duši začíná zmenšovat. Když z rozvrácených rodin pochází polovina dětí ve třídě, už to tolik nebolí, říká Hetheringtonová. Přesto však děti postižené rozvodem stále vykazují v dospělosti dvakrát větší sklon ke zločinnosti, depresím či drogové závislosti a rozvádějí se šestkrát častěji, než potomci z takzvaných bezproblémových rodin. Rozvod ovlivňuje celkový životní styl dítěte i v dalších letech. Většině z nich totiž trvá aspoň dva roky, než se s novou situací vůbec vyrovnají, říká Hetheringtonová. V dlouhodobém výhledu se však až 75 procent jednou opět dokáže zapojit do života bez viditelných škod.

(<http://rodina.dama.cz/clanek.php?d=2123>)

V současnosti je vysoká celospolečenská tolerance vůči rozvodům. Ta bohužel posiluje představy, že rozvod je jediným vhodným řešením nespokojenosti s momentálním stavem manželství.

Lze se však setkat i s názorem, že „manželství je na celý život“. Hlavně církev se snaží posilovat v manželech to, aby pamatovali, že manželský slib platí až „do smrti“. Zde „narážíme“ opět na životní styl. Pokud totiž přijde *krize* a manželé zaujímají postoje a hodnoty, prostřednictvím kterých nejsou ochotni řešit situaci, jediným možným řešením je pro ně právě rozvod.

Proto je důležité již od dětství v jedinci utužovat takové hodnoty a postoje, které ho budou podporovat v hledání různých možností, při řešení nejenom problémů v manželství.

3. NÁBOŽENSTVÍ, KATOLICKÁ CÍRKEV A JEJICH VLIV NA VĚŘÍCÍ ADOLESCENTY

„Nejlepším způsobem, jak poznat Boha, je milovat co nejvíce věcí.“ Vincent Willem van Gogh

V této kapitole se soustředuji na současný stav společnosti vůči otázce náboženství. Hlavní část však zaměřuji na římskokatolickou církev a její vliv na životní styl jedince. Popisuji základní pravidla římskokatolické církve, Bibli, ale také vztah člověka a víry, resp. specifikuji vztah adolescenta a víry, která jej může zásadně ovlivnit při formování životního stylu a hledání své „cesty“. Těmito otázkami se zabývám z důvodu zkoumání dospívajících členů římskokatolické církve v souvislosti s jejich životním stylem. Průzkum je součástí praktické části mé práce.

3. 1. Náboženství

Vymezení pojmu náboženství není zcela jednoznačné. Dalo by se říci, že co *religionista*¹, to jiná definice.

Náboženství jako takové lze rozdělit na: křesťanství, islám a židovství.

Říčan (2007) uvádí, že každý odborník vymezuje pojem tak, jak to nejlépe vyhovuje jeho badatelským záměrům a způsobu myšlení. Termín *náboženství* má tudíž v různých souvislostech různý význam.

Teologický slovník (1996, s. 196) fenomenologicky definuje tento termín jako „styk se svatým, posvátným“, přičemž „styk“ může mít široký význam a zahrnovat teoretické, estetické i etické náboženské akty. V novějších pozitivních hodnoceních se náboženství chápe jako výraz neuhasitelnosti lidské naděje, opravdových potřeb a nekonečných přání.“

¹ Religionistika – věda o náboženství.

Stráženec in Výrost, Slaměník ed. (1998, s. 165) zdůrazňuje, že „je třeba rozlišovat náboženství jako kulturní jev (zahrnuje symbolický systém, sociální instituci apod.) a religiozitu (náboženskost) jako psychologický a sociologický fakt (náboženství individuálně prožívané subjektem).“

Říčan (2007, s. 33) vymezuje náboženství takto: „Náboženství je fenomén tak rozmanitý a historicky proměnlivý, jeho projevy se natolik liší v různých kulturách a v různých společnostech, že někteří teoretici odmítají užívat toto slovo v jednotném čísle, jako obecný pojem. Navíc je zde náboženská variabilita u lidí různého věku a s různým životním údělem, nemluvě o svérázu svobodně individuálně zvolených duchovních cest.“

Výše uvedený autor dále cituje Hellera „...v náboženství jde o vztah člověka k tomu, co má vůči němu roli boha.“ *Za boha* považuje v tomto případě to, čemu člověk nejvíce důvěřuje a čemu se cítí být zavázán.

V dnešní sekularizované společnosti mají lidé „boha“ v různých skrytých podobách. Mluvíme o tzv. *kryptonáboženství*. Někteří lidé jsou dnešní dobou doslova „pohlčeni“ a podléhají materiálnímu způsobu života. Nezajímají se o *duchovno*. Ke „štěstí“ jim stačí dobré zázemí v podobě peněz, vysokého postavení v zaměstnání, značkového oblečení, drahé dovolené... apod.

Říčan (2007) mluví o tzv. „zabíjení posvátna“ a to právě způsobem životního stylu – bezprostředním kontaktem s přírodou, skrýváním smrti, nemoci, všeobecnou přesyceností podnětů, nedostatkem ticha a samoty, možností působit na vlastní tělo i duši plastickými operacemi, anaboliky, psychotropními látkami...

Autor dále připodobňuje obraz české náboženské scény k džungli. V ČR totiž po zdánlivé „poušti čtyřiceti komunistických let“ vládne pestrý „dovoz“ z Orientu (jóga, krnovské hnutí, buddhistické meditace aj.)

Dnešní společnost (a to zejména v ČR) má tendenci distancovat se od jakékoli křesťanské tradice. Říčan (2007) dokonce mluví o „bezbožné české kotlině“.

Obecně lze říci, že náboženství má velký význam v psychoterapii. Říčan (2007) dokonce mluví o psychoterapii jako konkurenci náboženství. Na straně jedné existuje podezíravost psychoterapeutů vůči náboženství, na straně druhé to jsou věřící lidé vůči psychoterapii.

Věřící člověk s určitým problémem se často raději obrací na věřícího odborníka a až poté vyhledává pomoc odborníka – „ateisty“. Dále autor uvádí, že tento postup je někdy na místě. Důležitou úlohu při terapii totiž hraje dozajista hodnotová orientace terapeuta. Pokud se neztotožňuje s hodnotami pacienta, může dojít ke střetu v následující terapii. Upozorňuje také na současnou malou informovanost o náboženství ze strany *ateistických* terapeutů.

3. 2. Římskokatolická církev

Jelikož se v praktické části mé práce soustřeďuji na životní styl věřící mládeže, resp. členů římskokatolické církve, tak v následujících řádcích představuji právě tuto církev.

Dle *Reebera* (2006, s. 29) je křesťanství monoteistické náboženství - víra v jediného a osobitého boha, a dělí se na pět větví:

- římskokatolická církev;
- řeckokatolická církev - východní církve, jež přijímají katolická dogmata a autoritu papeže, nicméně ponechávají si své zvláštní obřady;
- pravoslavná církev;
- protestantská církev;
- anglikánská církev.

Na světě je kolem 2 miliard věřících křesťanů (34%). Z toho se jeden milion hlásí ke katolické církvi.

Při posledním sčítání lidu z roku 2001 se k římskokatolické církvi v České republice přihlásilo 2 740 780 obyvatel (tj. 26,8 %). (www.wikipedia.org)

Podle výzkumu *Stem trendy* (www.stem.cz/clanek/1896) je Česko dlouhodobě jedním z nejateističtějších národů. Přesto se však alespoň polovina obyvatel jednou za rok zúčastní bohoslužby. Je to především v období vánoc, kdy návštěva kostela patří k tradici. Jednou týdně však navštíví bohoslužbu pouhých 6 % obyvatelstva.

Dále uvádí, že ve víře v Boha existují v rámci ČR tradičně výrazné rozdíly. Věřících je nejvíce na Moravě, přičemž v jejích jižních a jihovýchodních částech se jedná téměř o polovinu obyvatel. V Čechách, především na západě a severu území, je věřících méně než čtvrtina.

V průměru věří v Boha 32 % české populace. Podíl věřících roste s věkem. Přes 40 % z nich je starší 60ti let. Rozdíl je také v ženské a mužské populaci. V tomto případě víru více hledají ženy než muži.

Podle Eliadeho (*Říčan, 2007*) však k úplné ztrátě náboženskosti dochází u jedinců velmi málo.

Způsob prožívání vánočních a velikonočních svátků je ovlivňován zejména životním stylem jedinců.

Nejvýznamnějším svátkem pro křesťany jsou **VELIKONOCE**. Tento svátek je spojený s památkou umučení a vzkříšení Ježíše Krista. Velikonocům předchází čtyřicetidenní příprava – *postní doba*. Ta by měla být pro věřící časem ztišení a „půstem“ od světské zábavy.

VÁNOCE jsou druhým nejdůležitějším církevním svátkem. Již výše jsem zmínila, že Češi během vánočních svátků navštěvují bohoslužby ve větším počtu. Každoročně si tak věřící připomínají narození Ježíše Krista. Vánoční době předchází „přípravné období“ tzv. *advent*. Během adventu se mají věřící připravovat na příchod Ježíše. Ve světském prostředí se však tyto přípravy týkají ve velké míře nákupem dárků, potravin a zapomíná se na duchovní podstatu těchto svátků.

3. 2. 1. Základní pravidla římskokatolické církve

Životní styl věřících lidí dále ovlivňují během života určitá pravidla, kterými by se měli řídit.

Za nejdůležitější je považováno **desatero Božích přikázání**. Jedná se o jakýsi „mravní zákon“, který nalezneme ve Starém zákoně (Ex 20, 2-17). Těchto *deset pravidel* dal Mojžíšovi na hoře Sinaj Hospodin.

DESATERO BOŽÍCH PŘIKÁZÁNÍ ZNÍ:

1. V jednoho Boha věřit budeš.
2. Nevezmeš jména Božího nadarmo.
3. Pomni, abys den sváteční světil.
4. Cti otce svého i matku svou, abys dlouho živ byl a dobře se ti vedlo na zemi.
5. Nezapíšeš.
6. Nezesmilníš.

7. Nepokradeš.
8. Nepromluvíš křivého svědectví proti bližnímu svému.
9. Nepožádáš manželky bližního svého.
10. Nepožádáš statku bližního svého.

Porušením těchto „pravidel“ dochází ke vzniku **hříchu**. *Hřích* je podle *Katechismu katolické církve* (1995, s. 463 - 464) chápán jako „provinění proti rozumu, pravdě a správnému svědomí; je to přestupek proti pravé lásce k Bohu a bližnímu způsobený zvráceným lpěním na určitých věcech. Je to slovo, skutek nebo touha proti věčnému zákonu.“

SEDM SVÁTOSTÍ CÍRKVE

„Sedm svátostí se týká všech úseků a všech důležitých okamžiků života křesťana: díky nim se u křesťanů život z víry rodí a vzrůstá, dostává se mu uzdravení i daru poslání. Tím dostávají určitou podobnost úseky přirozeného života a života duchovního.“
Katechismus katolické církve (1995, s. 317)

Během celého života by měl být tudíž životní styl katolíků ovlivňován mj. i *přijímáním svátostí*. Všechny svátosti jsou platné po celý život, nelze je „odejmout“.

Každý věřící by měl absolvovat během svého života všechny svátosti. (Kromě svátosti kněžství.)

Katechismy katolické církve popisují tyto **svátosti**:

1. **SVÁTOST KŘTU**

Křest je tzv. vstupní branou k dalším svátostem. Přijetím této svátosti dochází ke „smazání“ prvotního hříchu. Člověk se stává tímto aktem členem římskokatolické církve. Ta mu formuje základní životní postoje – vztah k Bohu, k sobě samému a k ostatním lidem. Podle *Katechismu katolické církve* (1995) se rodiče při křtu zavazují, že budou své potomky seznamovat s učení církve a svým příkladem jim pomohou vytvořit si vztah k Bohu. Životní styl dítěte je zejména ovlivněn společnými modlitbami s rodiči, návštěvou bohoslužeb, jiných křesťanských společenství, návštěvou církevní mateřské a později základní školy.

2. SVÁTOST EUCHARISTIE (OLTÁŘNÍ)

Symbolizuje poslední večeři Páně. Tato svátost je pokračováním uvedení do křesťanského života. Od udělení této svátosti může věřící při každé bohoslužbě (pokud není zatížen těžkým hříchem) přijímat „tělo a krev Ježíše Krista“ v podobě hostie (nekvašený chléb) a mešního vína. V Bibli je výrok Ježíše Krista, který říká: „Kdo jí mé Tělo a pije mou Krev, má život věčný.“ Tato myšlenka by měla ve věřícím jedinci vzbuzovat naději a radost, že smrtí život nekončí. V životním stylu věřícího se tato skutečnost projevuje pozitivním přístupem k samotnému životu a vyrovnanou osobností.

3. SVÁTOST POKÁNÍ A SMÍŘENÍ

Výše uvedené skutečnosti může věřící jedinec prožívat tehdy, kdy je sám v „milosti posvěcující“. Tzn. očištěn od těžkého hříchu, což mu v katolické církvi umožňuje právě svátost smíření. V této svátosti dochází k odpuštění hříchu. Je to tzv. „zpověď“. Důležité je upřímné litování a budoucí pokus o nápravu. Zpověď je možné vykonat u jakéhokoliv vysvěceného kněze. Ten pak uloží věřícímu tzv. pokání. Podle *Katechismu katolické církve* (1995) má zpověď nejenom duchovní, ale i psychologický rozměr. Člověk si musí uvědomit své hříchy a nahlas je vyslovit před druhým člověkem (knězem). Tak dochází k sebepoznávání a snaze stávat se lepším člověkem. To ovlivňuje nejenom životním styl jedince samotného, ale i ostatních lidí, se kterými se setkává.

4. SVÁTOST BIŘMOVÁNÍ

Je svátostí dospělosti a jakýmsi dokončením uvedení do křesťanského života. Tuto svátost může přijmout ten, kdo je schopen víru předávat dál a je připraven obhájit Boha v jakékoliv životní situaci. Svátost biřmování by měl přijat opravdu vyzrálý jedinec, na jehož životním stylu je znát, že víra je pro něj nedílnou součástí jeho života. Tato skutečnost se projevuje jak v radostných, tak i v těžkých obdobích života. Biřmovaný křesťan by měl být schopen použít příběhů z Bible k řešení různých životních situací.

5. SVÁTOST POMAZÁNÍ NEMOCNÝCH

V nemoci člověk zakouší vlastní bezmocnost a ohroženost, proto je důležité, aby byl „posílněn“ Boží milostí. Toto pomazání je určeno nejenom starším lidem, ale také těm, kteří trpí závažnějším onemocněním. Touto svátostí církev člověka povzbuzuje a ujišťuje ho v tom, že i v těžké životní situaci není sám. Církev se za něho modlí a prosí Boha o posilu. Ta člověka povzbuzuje a utváří mu pozitivnější pohled na jeho „trápení“.

6. SVÁTOST MANŽELSTVÍ

Při této svátosti dochází ke „spojení“ muže a ženy a to na celý život.

Pár si před Bohem, knězem a ostatními přítomnými nahlas vzájemně uděluje svátost manželství, která spočívá v následujícím *manželském slibu*:

„Já (jméno) odevzdávám se tobě (jméno) a přijímám tě za manžela. Slibuji, že ti zachovám lásku, úctu a věrnost, že tě nikdy neopustím, a že s tebou ponesu všechno dobré i zlé až do smrti. K tomu ať mi pomáhá Bůh. Amen.“

Proto by měl být pro snoubence sňatek před Bohem skutečně zavazující.

U civilního sňatku si pár „pouze“ před úředníkem a ostatními přítomnými řekne souhlasné „ANO“ a tím je manželství zpečetěno. Snoubenci si tak vzájemně nic neslibují, a možná to je jeden z důvodů, že jejich manželský svazek není tak semknutý a odolný vůči manželským krizím. Pár necítí závazek jako celoživotní záležitost a nepovažuje za životní selhání, když se manželství rozpadá.

7. SVÁTOST KNĚŽSTVÍ

Tuto svátost přijímají muži, kteří jsou vysvěceni na biskupy, kněze či jáhny. Církev bez kněží nemůže tzv. fungovat. Posláním kněze je udělovat lidem Kristovo odpuštění, které veškeré utrpení zmírňuje, povznáší a očišťuje. Svátost kněžství na věřícího působí skrze kněze. Ten může jedince formovat, povzbuzovat, dávat naději a tím zásadním způsobem ovlivňovat životní styl věřících. Nezasupitelná úloha kněží je také v udílení některých svátostí.

Pokud člověk vnímá svátosti pouze jako formalitu, na jeho životní styl nemají hlubší význam. Avšak opravdová víra a vztah k Bohu ovlivňují životní styl věřícího jedince po celý život.

Existují také podstatné znaky křesťana tzv. **Božské ctnosti**, kterými by se měli, nejenom mladí věřící, řídit. Jsou to *víra, naděje a láska*.

Pokud se v životě věřícího neuplatňují a nejsou zřejmé na jeho chování, je křesťanem jen podle jména, ale ne skutečně. Skutečně totiž znamená v skutku a tedy skrze skutky. Trojice Božských ctností se v současné době (ale zajisté vždycky) projevuje tím, že věřící člověk uznává Boha a jím daný odvěký řád. Protože v Boha a jeho řád a přísliby opravdu věří, neobává se budoucnosti, i když ví, že nemusí být příjemná. I nad hrozícími pohromami stojí Bůh, který je věrný a milosrdný. Konečně ví, že život, který je láska, vyžaduje oběti.

(Připravme se na návštěvu Svatého otce Benedikta XVI. v České republice, ČBK 2009).

VÍRA

Stráženec in Výrost, Slaměník ed. (1998, s. 165) definuje víru s širším smyslu jako „pevné přesvědčení o určitém jevu, získané obvykle na základě svědectví jiné osoby.“ Zahnuje kognitivní i emoční aspekt, který ovlivňuje konání.

„Náboženská víra se týká uznání existence Boha, jako i vztahu úcty a důvěry k nadpřirozené bytosti.“ V životě křesťana je Víra základem pro celý život.

Zajímavou poznámkou je fakt, že lékaři zabývající se závislostí zmiňují právě víru v souvislosti s její léčbou. Prof. Skála doslova říká, že „bez víry není možný trvalý efekt léčby závislostí“ *Říčan* (2007, s. 64).

Také *Nešpor* (1999) zdůrazňuje důležitost *víry* v „nadpřirozenou“ sílu při resocializaci z důvodu léčby závislosti.

Autor (už v obecné souvislosti) dále říká, že vedle pozitivní hodnotové orientace právě i *víra* dává lidem pocit smyslu života.

Křivohlavý (1997) však říká, že většinu naší společnosti už vůbec nezajímá podstata křesťanské víry. Neznají ani nezákladnější příběhy z Bible, ale jsou „očkování“ proti tradičním formám křesťanství. Bojí se navštívit kostel, účastnit se bohoslužby a pokud tak učiní, připadají si, jako by navštívili jinou planetu. V důsledku konzumního způsobu myšlení si kladou otázky typu, co z toho budou mít, když budou chodit do kostela. Jsou zcela zaměřeni na materiální skutečnosti.

NADĚJE

Podle *Teologického slovníku* (1996) lze zjednodušeně definovat naději jako důvěru v Boha s očekáváním na příchod Ježíše Krista.

Věřícímu člověku dává Naděje často sílu zvládat i obtížnější životní situace.

LÁSKA

1K, 13, 13: „A tak zůstává víra, naděje, láska – ale největší z té trojice je láska.“

V tomto případě lze hovořit o lásce k Bohu, ale i k lidem a to nejenom, k těm které máme rádi, ale zvláště k „nepřítelům“. Mnohem těžší úkol je totiž mít rád člověka, který nám např. ublížil nebo nám není nějakým způsobem „sympatický“. Pokud mluvíme o lásce mezi dvěma věřícími adolescenty, je důležitým faktorem doba poznávání a umění stavět vztah založený na Bohu a *čistotě*.

3. 2. 2. Bible (Někdy se místo Bible uvádí i označení Písmo svaté.)

Bible je považována za základní pramen „učení“ pro všechny katolíky. Ovlivňuje a formuje jejich život. Utváří také morální a hodnotový žebříček. Díky svému obsahu pomáhá řešit krizové situace, ale i zásadní rozhodnutí, která člověk musí během života učinit. Bible je považována v celosvětovém měřítku za „*knihu knih*“. Patří mezi doporučenou literaturu i na středních školách, tudíž se s jejím obsahem seznamují také adolescenti.

Jedná se o soubor knih. „Základní rozdělení tvoří postava Ježíše Krista, kterým se Bible dělí na Starý zákon, soubor knih vzniklý před Ježíšovým narozením, a Nový zákon, popisující život Kristův a jeho učení hlášené apoštoly. Autorem Bible tedy není jeden autor, ale několik lidí. Byli to lidé mající různé vzdělání, nestejně literární schopnosti a žijící v jiných historických podmínkách. Text Písma je jako celek poselstvím Boha lidem.“

(*Kašparů* 1998, s. 43)

Bible se dělí na Starý a Nový zákon:

a) **Starý zákon**

Tuto část tvoří 46 knih. Jsou psány v hebrejštině a aramejštině. Jak uvádí kašparů (1998) „vše ve Starém zákoně směřovalo k jedinému vrcholu: bylo zde zaslíbení, že Bůh pošle svého Mesiáše, který všechno obnoví, svého Syna Ježíše Krista“.

Starý zákon má 3 hlavní části:

Tóra (Pentateuch) – 5 knih Mojžíšových, které popisují stvoření Světa a člověka, odchod Židů z Egypta až po přípravu lidu na vstup do „země zaslíbené“.

Knihy mají následující názvy: Genesis, Exodus, Leviticus, Numeri, Deuteronomium.

Knihy proroků se zabývají dějinami Izraele (knihy Soudců, Samuelovy knihy, Královské...)

Soubor svatých spisů – žalmy, přísloví, kazatel, Píseň písní ...)

b) **Nový zákon**

Tato část je poměrně kratší než předešlá. Skládá se z 27 knih, napsaných v řečtině. Představuje smlouvu mezi Bohem a křesťany skrze Ježíše Krista. Tato část Písma začíná právě jeho narozením.

Rozděluje se na:

Evangelia (Matouš, Marek, Lukáš, Jan);

Skutky apoštolů (Petra a Pavla);

Listy neboli epištoly (Římanům, Korintským...) sepsal je apoštol Pavel;

Apokalypsa (kniha Zjevení).

3. 3. Rodina - adolescent - víra

Církev považuje rodinu za jednu ze svých základních buněk, jakousi "církev v malém". To znamená, že rodina patří mezi rozhodující faktory ovlivňující životní styl mládeže.

I když v období adolescence se podle *Richtera* (2003) dospívající „orientuje“ spíše na vrstevníky (u kterých hledá uznání své identity), než na svoje rodiče, je důležité, aby u svého potomka podporovali již od narození vztah k Bohu.

Tzn. seznamovali dítě vhodným způsobem s vírou, Bohem a celou církví. Je také dobré, aby celá rodina navštěvovala bohoslužby, různá společenství apod. To je jeden z nejdůležitějších způsobů, jak předávat víru budoucí generaci.

Přestože mohou rodiče vhodným způsobem takto na své dítě „působit“, stává se, že v období dospívání dojde ke střetu těchto dvou generací právě z důvodu odmítání víry ze strany potomka. (*Stríženec in Výrost, Slaměník* 1998)

Křivohlavý (1997, s. 41) říká, že netečnost k církvi se objevuje právě zvláště v období dospívání. „Mládež se dívá na křesťany jako na lidi, kteří nemají „normální“ vztah k realitě.“

Dále autor upozorňuje na to, že by se adolescentům měla věnovat mimořádná duchovní pozornost a péče, protože jsou v tomto období „ochotni zkoušet vše možné“.

Na druhé straně ale zmiňuje nadějnost evangelizace mezi mládeží z důvodu „otevřenosti“ novým skutečnostem a postavením se komukoliv – i za cenu rozporu názorů.

Také *Vágnerová* (2000) zmiňuje v souvislosti s rozvojem abstraktního myšlení změnu vztahu k víře. Podstatou víry se právě díky abstraktnímu uvažování stává pochopení něčeho vyššího mimo vlastní život. Adolescent hledá nejenom smysl života, ale také trvalé hodnoty a potřebu přesahy vlastního života.

Říčan (2007) upozorňuje na nebezpečí v podobě snadného přesvědčení k přijetí určité ideologie. „Demagogové se odedávna orientují právě na mladou generaci, které je snadné místo hodnotové ideologické ritualizace podstrčit ritualismus totalismu – pravdu, na kterou, jak se domnívají, mají patent a která má být prosazena všemi prostředky.“ (*Říčan*, s. 247)

Vágnerová (2000) uvádí, že také nedostatečný pocit jistoty a bezpečí v rodině, může pro adolescenta znamenat snadnější přístup ke členství v určitém náboženství, které mu dává tyto chybějící hodnoty.

Stríženec in Výrost, Slaměník ed. (1998) uvádí, že k nejčastějšímu „obrácení“ tzv. konverzi dochází právě v období dospívání. *Říčan* (2007) uvádí, že při konverzi je využíváno právě spontánní tendence adolescentů, kteří hledají svou identitu.

Pokud ale dospívající zastává názor odmítání víry, neměli by rodiče naléhavým způsobem chtít situaci měnit. Často se totiž stává, že se ve starším věku jejich potomek sám k víře „vrátí“.

Podle *Říčana* (2007) je pro mladé lidi podstatná autenticita prožitku. Uznávají pouze autoritu toho, kdo mluví z vlastní zkušenosti.

Podle Eriksona, kterého dále autor uvádí, se v náboženské sféře objevuje v období adolescence nové bohatství prožitku, ale také nová kvalita pochybností a odporu. S tím souvisí již zmíněné odmítání víry. Odklon od náboženství dospívajícího přímo svádí současný stav společnosti, kdy vlivem médií může hladce a bezbolestně vklouznout do falešné dospělosti.

Proto je velmi důležité, k jakému životnímu stylu je jedinec veden již od narození a jak se s obdobím dospívání „vypořádá“ nejenom on sám, ale i rodiče a blízcí lidé v jeho okolí.

EMPIRICKÁ ČÁST

4. METODOLOGIE

V empirické části své práce jsem realizovala kvantitativní průzkum, ve kterém zjišťuji, jestli existují rozdíly v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách a čeho se tyto rozdíly týkají.

4. 1. Cíle, předpoklady a základní otázky průzkumu

Očekávám, že na základě výzkumné metody, kterou používám (dotazník), získám dostatečné množství informací, díky kterým budu moci objasnit níže uvedené otázky. Získané údaje mi poslouží k prohloubení informací týkajících se *životního stylu adolescentů* a náhled na to, jaké existují *rozdíly mezi věřící a nevěřící mládeží*, resp. maturanty.

Za **základní úkoly** považuji zjistit odpovědi na následující otázky:

1. Jak se liší názory věřící a nevěřící mládeže na aktuální problémy současnosti (drogy, eutanazie, rozvod aj. viz následující podkapitola).
2. Co pro věřící a nevěřící mládež znamenají velikonoce a vánoce – církevní svátky?
3. Existují rozdíly v životním stylu věřící a nevěřící mládeže?

Předpoklady průzkumu:

1. Předpokládám, že se budou lišit názory, mezi věřícími a nevěřícími adolescenty, na aktuální problémy současné společnosti.
2. Předpokládám, že věřící adolescenti budou prožívat velikonoční a vánoční svátky jiným způsobem než nevěřící adolescenti.
3. Předpokládám, že budou existovat rozdíly v celkovém životním stylu věřící a nevěřící mládeže.

4. 2. Metoda průzkumu

Metodu dotazníku jsem si vybrala z toho důvodu, protože se domnívám, že v případě písemných odpovědí budou respondenti odpovídat relativně pravdivěji a otevřeněji, než by tomu bylo např. u metody rozhovoru. Mnou vytvořený dotazník (viz příloha) totiž obsahuje otázky týkající se osobních až intimních záležitostí člověka.

Další z důvodu výběru metody dotazníku byla nízká časová náročnost pro respondenta i zadavatele a snadnější vyhodnocení výstupních dat.

Samotný dotazník je tvořen patnácti otázkami. Pokládám zde otázky polouzavřené (ot. číslo 3, 4, 6, 7, 8, 9, 10, 12, 13 a 14, ale také otázky otevřené (ot. číslo 2, 5, 11 a 15) .

Dotazník je anonymní, avšak respondent zajímavější se o výsledky průzkumu, měl možnost uvést svoji e – mailovou adresu, na kterou mu pošlu celkové vyhodnocení průzkumu.

V úvodu dotazníku nejprve seznamuji respondenty s tím, jak dotazník vyplnit a prosím také o důkladné zodpovězení všech otázek. Záměrně v dotazníku neuvádím název mé bakalářské práce a to z důvodu ovlivňování respondentů. Může se totiž stát, že pokud respondent ví konkrétní záměr zadavatele dotazníku, přizpůsobí se výzkumu a odpovídá tak, jak si myslí, že se od něj očekává.

Po tomto krátkém úvodu zjišťuji nejprve tzv. tvrdá data – pohlaví, věk a název střední školy, kterou respondent studuje.

Dalšími otázkami zjišťuji tzv. měkká data, tzn. názory a postoje respondentů. Protože se zabývám rozdílem v životním stylu věřící a nevěřící mládeže na středních školách, **první otázka** směřuje právě k rozdělení respondentů na věřící a nevěřící. V mém průzkumu se zabývám těmi respondenty, kteří se označili jako *ateisté* a těmi, kteří jsou členy nejrozšířenější církve v naší zemi (dle Českého statistického úřadu) – *círky římskokatolické*. Důvody tohoto výběru jsem zdůvodnila již v úvodu mé bakalářské práce.

Při sestavování otázek jsem se snažila dbát na to, abych směřovala ke skutečnostem, které mohou ovlivňovat životní styl mládeže a zároveň jsou v konfrontaci církve a společnosti.

Na základě těchto skutečností jsem sestavila následující otázky:

2. Jakým způsobem trávíte volný čas?
3. Souhlasíte s užíváním měkkých drog?
4. Souhlasíte s užíváním tvrdých drog?
5. Jaký máte názor na homosexualitu?
6. Souhlasíte s eutanazií?
7. Souhlasíte s oplodněním in vitro?
8. Souhlasíte s interrupcí?
9. Souhlasíte s předmanželským sexem?
10. Souhlasíte s používáním antikoncepce před manželstvím?
11. Jaký je podle Vás, ideální věk pro založení rodiny? Svoji odpověď, prosím, zdůvodněte.
12. Souhlasíte s užíváním antikoncepce v manželství?
13. Souhlasíte s rozvodem manželství?
14. Myslíte si, že je rozdíl v životním stylu věřících a nevěřících mladých lidí?
15. Co pro Vás znamenají velikonoční a vánoční svátky?

Po formulování těchto otázek jsem koncipovala dotazník jako tři listy velikosti A4.

4. 2. 1. Způsob zadávání dotazníku

K distribuci dotazníků jsem zvolila několik způsobů.

První způsob byl prostřednictvím e-mailu. Kontaktovala jsem mé známé, o kterých vím, že jsou v maturitním ročníku. Ti mi dotazníky vyplnili a s ochotou rozeslali dál mezi své spolužáky. Takovým způsobem se mně e-mailem vrátilo 11 dotazníků od respondentů z různých středních škol.

Druhý způsob byl prostřednictvím osobního kontaktu s mou bývalou učitelkou psychologie na Střední odborné škole pedagogické v Brně, kde jsem studovala. Ta ochotně rozdala dotazníky mezi maturanty ve svých hodinách psychologie a ti je vyplnili. Touto cestou jsem získala 47 dotazníků.

Posledních 20 dotazníků jsme získala prostřednictvím mé kamarádky, která učí na Střední odborné škole podnikatelské v Olomouci. V rámci vyučovací hodiny maturanti vyplňovali dotazník.

4. 3. Popis vzorku respondentů

V mé práci se zabývám životním stylem mládeže, resp. maturantů ve věku 18 – 19 let. Vybraný vzorek respondentů pro můj průzkum tedy tvoří maturanti následujících středních škol:

1. Cyrilometodějská střední odborná škola pedagogická, Brno;
2. Církevní střední zdravotnická škola, Brno;
3. Střední zdravotnická škola, Brno;
4. Konzervatoř, Brno;
5. Střední průmyslová škola elektrotechnická, Brno;
6. Střední odborná škola zdravotnická a sociální, Kyjov;
7. Gymnázium, Kyjov;
8. Střední odborná škola ekonomiky a podnikání, Olomouc;
9. Střední škola sociální péče a služeb, Zábřeh.

Celkem jsem získala 86 vyplněných dotazníků.

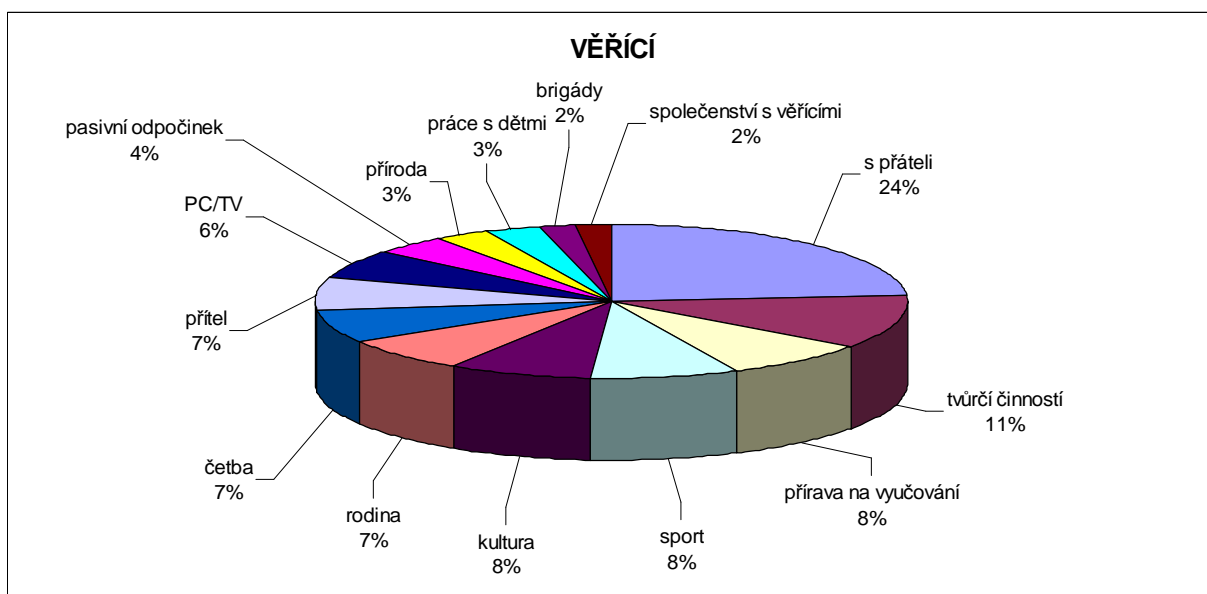
Z tohoto počtu se 4 respondenti hlásili k jiné církvi, než římskokatolické a 3 respondenti se považovali za věřící, avšak nebyli členy římskokatolické církve. 1 dotazník se mně vrátil nevyplněný. Z těchto důvodů jsem nemohla dotazníky zařadit do průzkumu. Z toho tedy vyplývá, že budu zpracovávat dotazníky od 78 respondentů (12 mužů, 66 žen). Z toho je 42 dotazníků od věřících (členů římskokatolické církve) a 36 dotazníků od nevěřících adolescentů.

4. 4. Popis výsledků

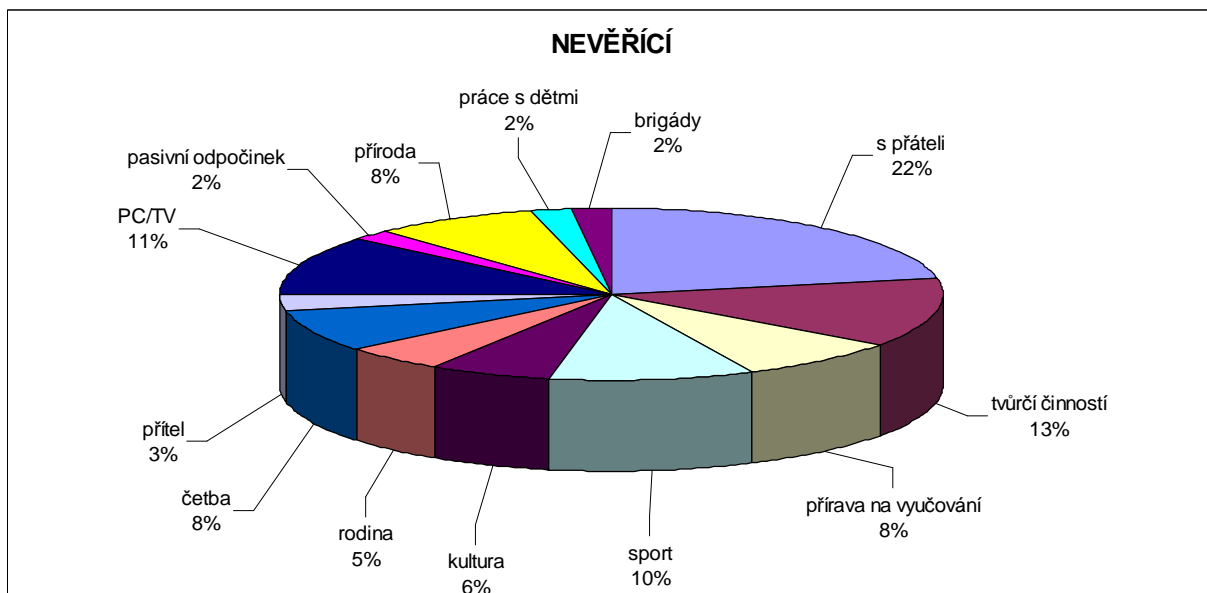
V následující kapitole uvádím prostřednictvím grafů přehled výsledků dotazníku.

U každé otázky jsou zobrazeny dva grafy. Jeden graf se týká odpovědí věřících a druhý nevěřících adolescentů. První otázka se týkala rozdělení věřících a nevěřících respondentů, proto začínám otázkou číslo 2. Výsledky jsou uvedeny v procentech.

Odovědi u otázky č. 2: JAKÝM ZPŮSOBEM TRÁVÍTE SVŮJ VOLNÝ ČAS?

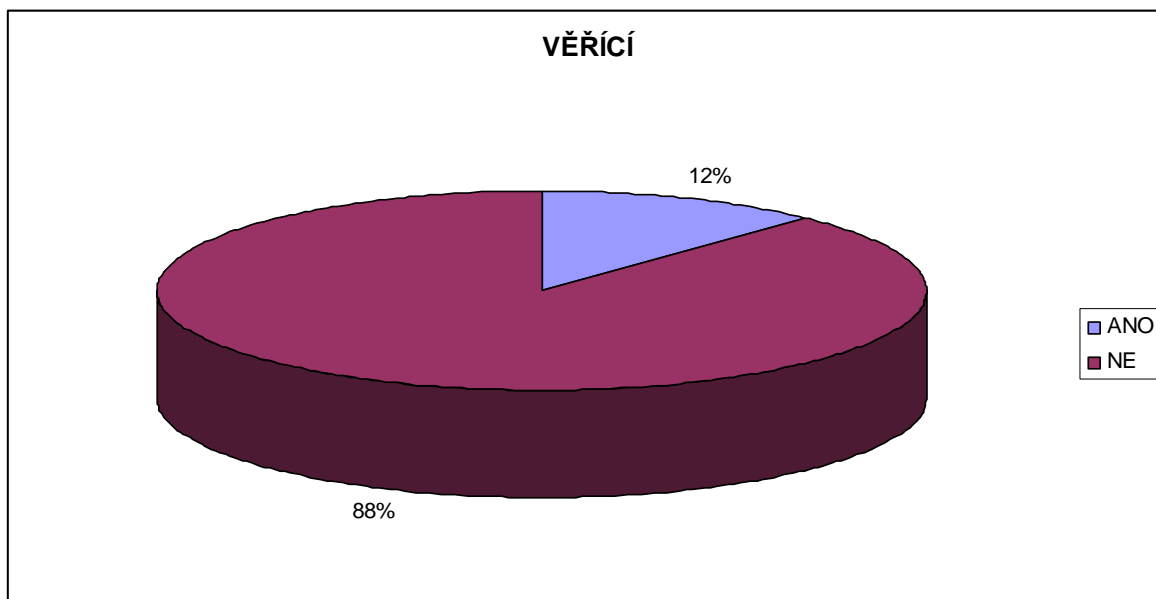

Dotazovaní věřící adolescenti tráví volný čas nejčastěji s přáteli (24%). Dále se zabývají tvůrčími činnostmi (11%) - hra nástroj, psaní, ruční práce, fotografování aj., přípravou na vyučování, sportem či kulturou – film, divadlo, koncerty (8%). 7% dospívajících tráví svůj volný čas s rodinou, přítelem nebo u knihy. Doba strávená u PC či televize se objevuje u 6% dotazovaných. Další zájmy (pod 5%) se týkají pasivního odpočinku, pobytu v přírodě, prací s dětmi a brigád.

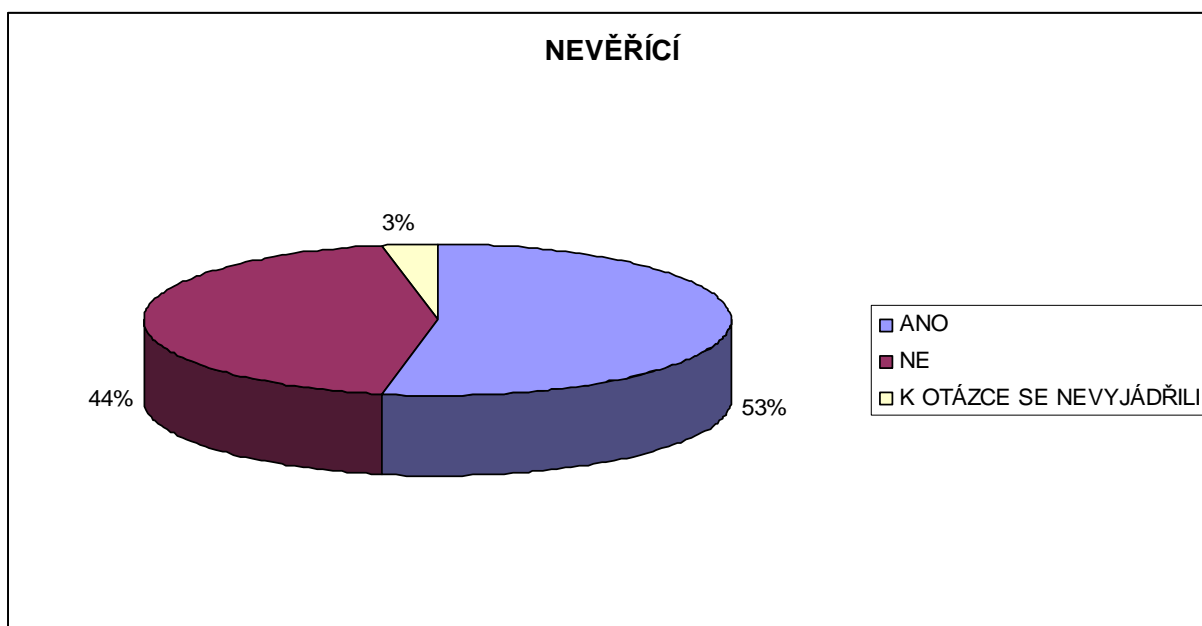

Dotazovaní nevěřící adolescenti svůj volný čas tráví (stejně jako věřící) nejčastěji s přáteli (22%). Dále se nevěřící mládež ve svém volném čase zabývá tvůrčí činností (13%), pobytu u PC nebo televize (11%) a sportem (10%). 8% adolescentů se připravuje na vyučování, čte nebo chodí do přírody. Kulturu zmiňuje 6% dotazovaných. S rodinou tráví svůj volný čas 5% mládeže. Další zájmy (pod 5%) se týkají času stráveného s přítelem, prací s dětmi, pasivního odpočinku či brigád.

Odovědi u otázky č. 3: SOUHLASÍTE S UŽÍVÁNÍM MĚKKÝCH DROG?

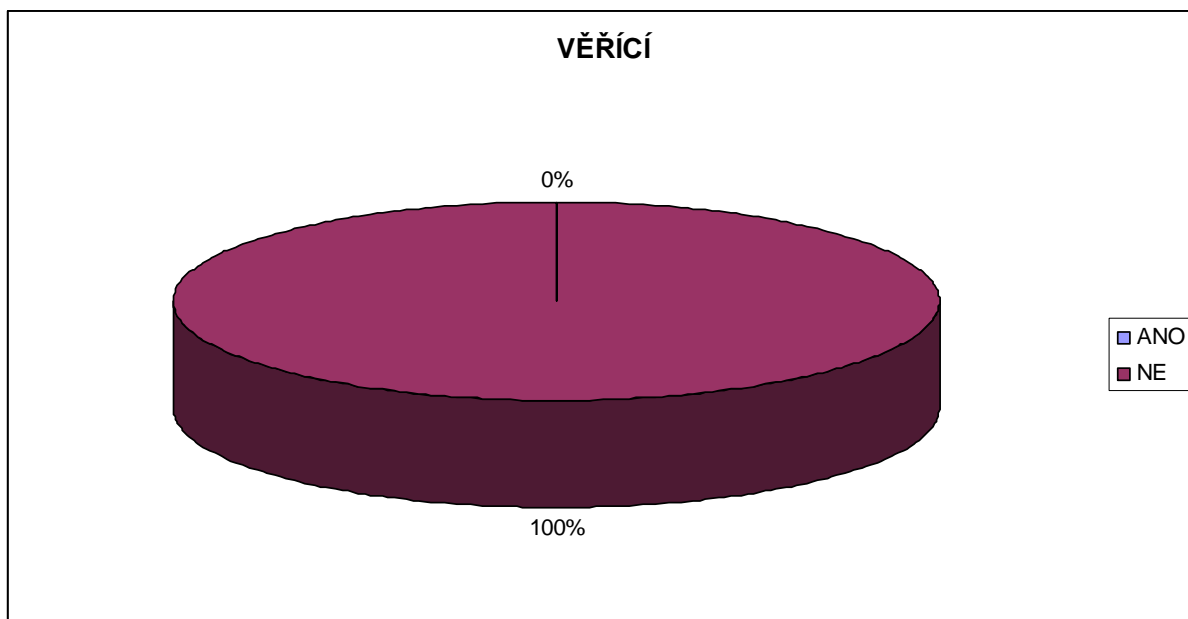
Dotazovaní věřící adolescenti z 88 % *nesouhlasí* s užíváním měkkých drog, 12% věřících *souhlasí*.

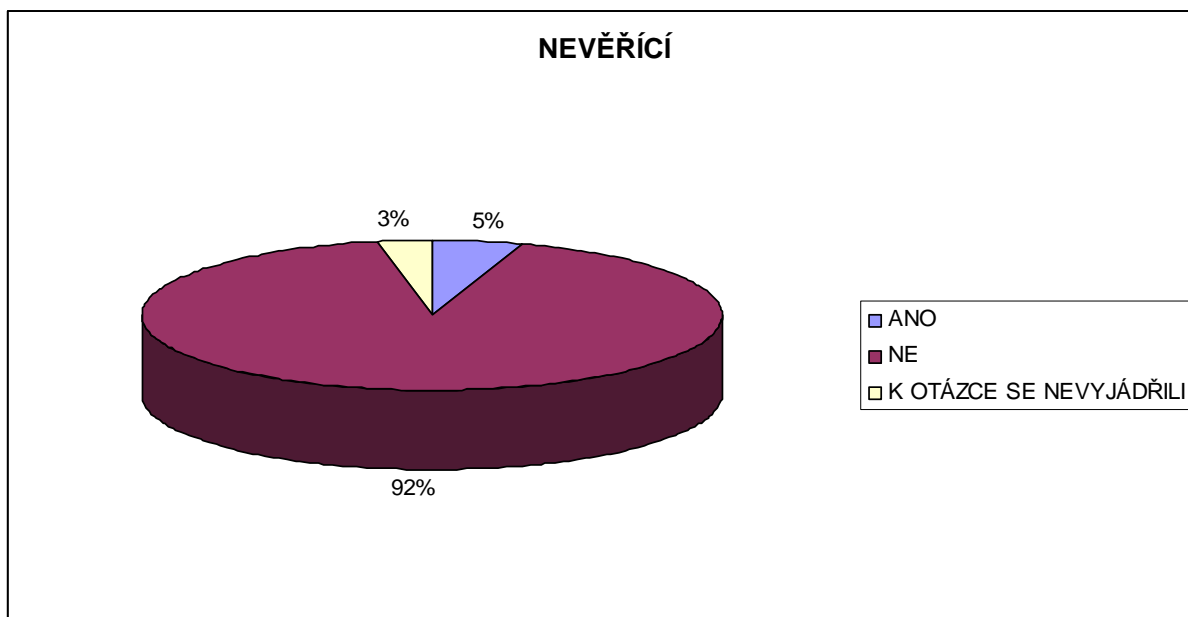
53% dotazovaných nevěřících adolescentů s užíváním měkkých drog *souhlasí* a 44% *nesouhlasí*.

K otázce se nevyjádřila 3% dotazovaných.

Odovědi u otázky č. 4: SOUHLASÍTE S UŽÍVÁNÍM TRVDÝCH DROG?

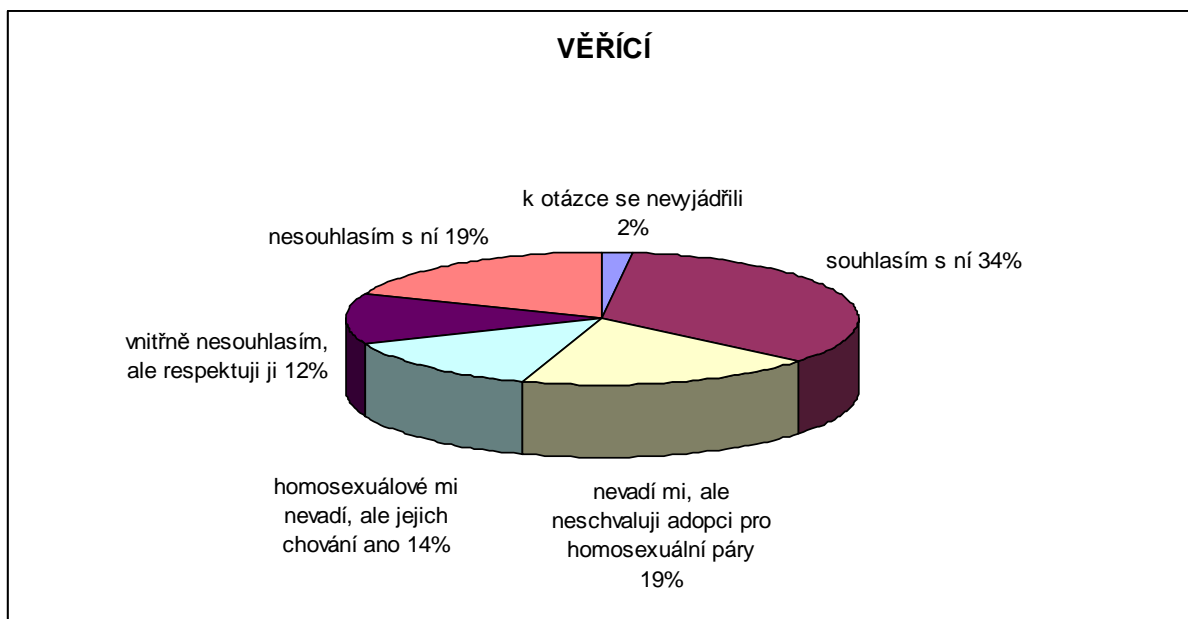

S užíváním tvrdých drog mezi dotazovanými věřícími adolescenty existuje 100% *nesouhlas*.

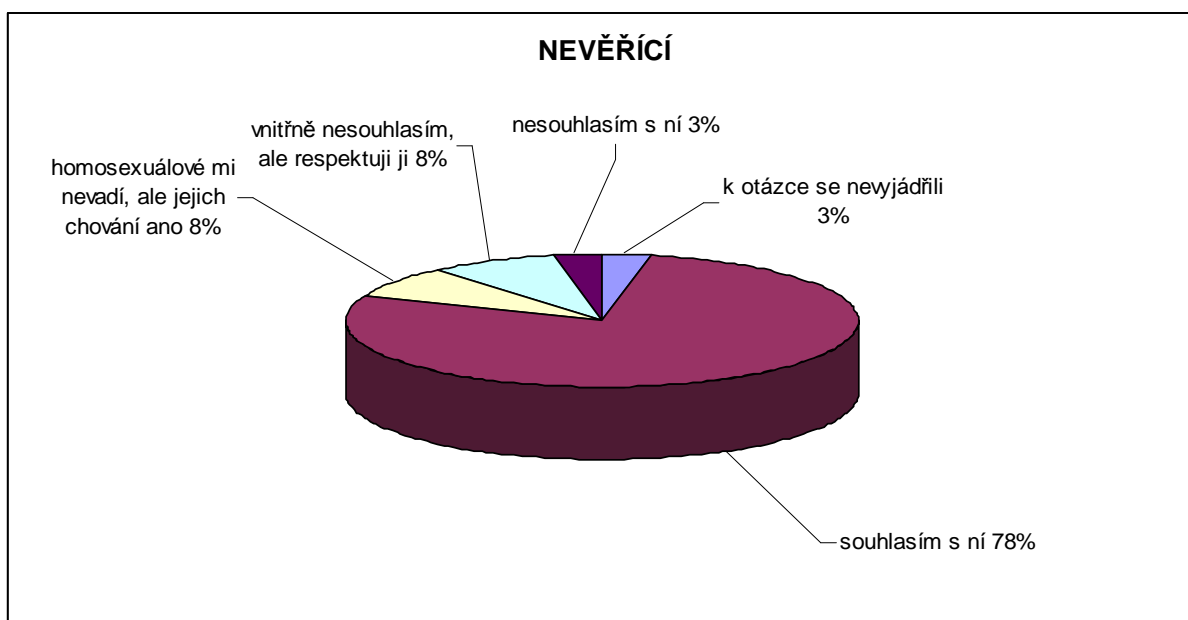

U dotazovaných nevěřících adolescentů *nesouhlasí* s užíváním tvrdých drog 92%. 5% dotazovaných *souhlasí* a 3% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

Odovědi u otázky č. 5: JAKÝ MÁTE NÁZOR NA HOMOSEXUALITU?

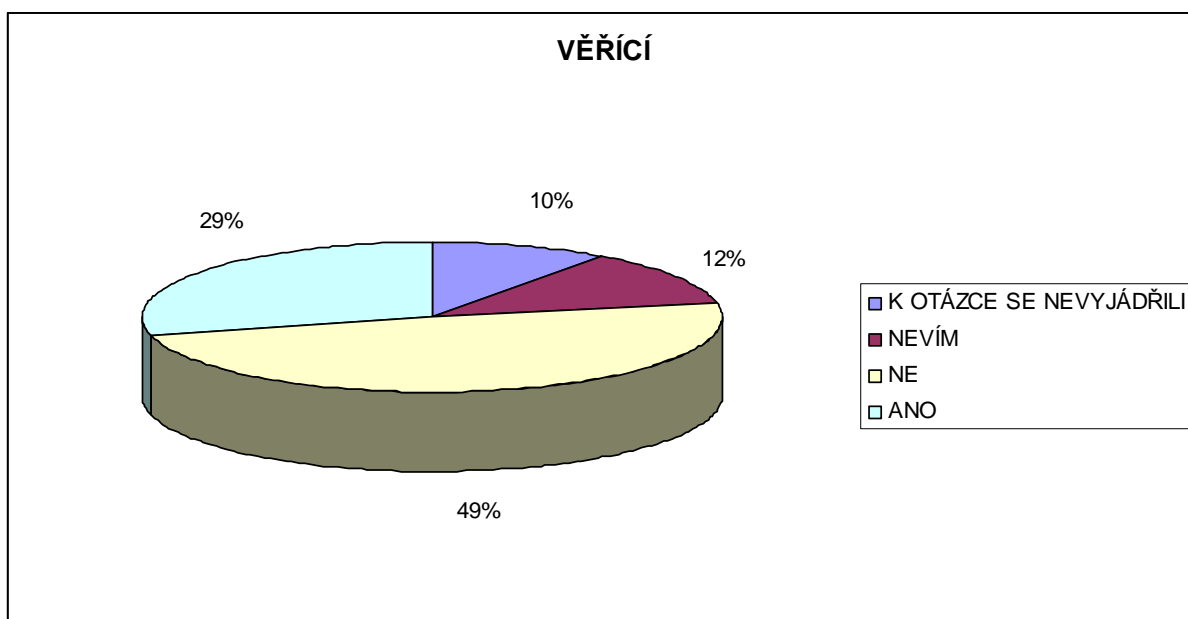

Dotazovaní věřící adolescenti se staví k otázce homosexuality následovně: 34% s ní *souhlasí*. 19% *nesouhlasí*. 19% věřících adolescentů homosexualita nevadí, ale neschvalují adopci pro homosexuální páry. 14% homosexualita nevadí, ale chování homosexuálů ano. 12% s homosexualitou vnitřně nesouhlasí, ale respektuje ji a 2% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

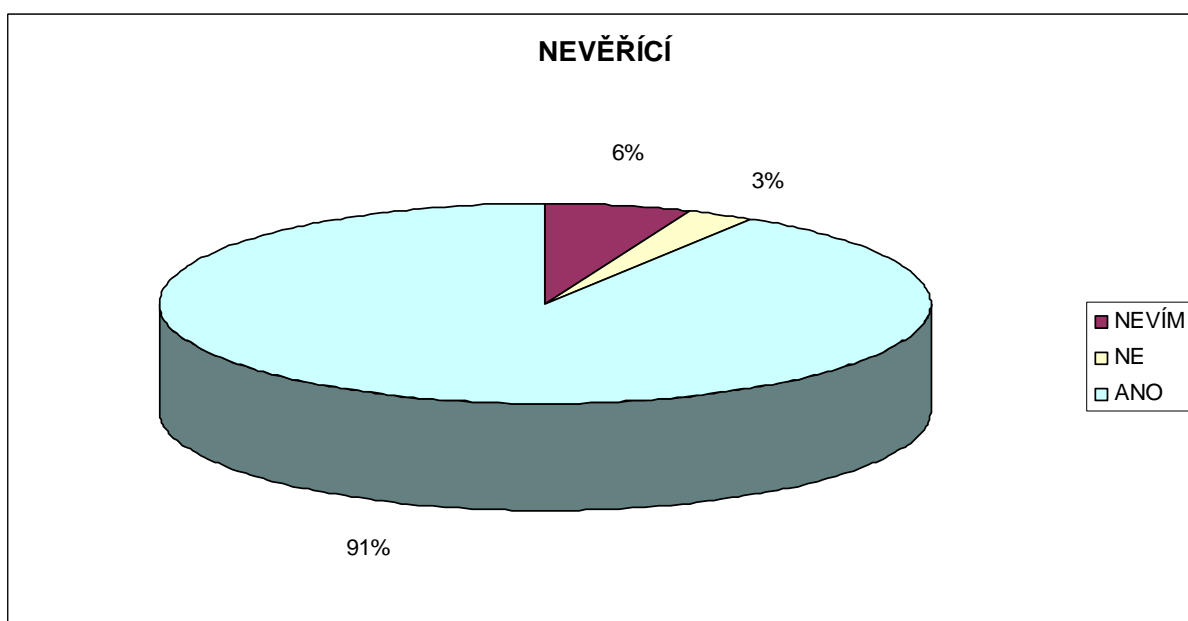

Dotazovaní nevěřící adolescenti se tavi k otázce homosexuality následovně: 78% s ní *souhlasí*. 3% *nesouhlasí*. 8% nevěřících adolescentů homosexualita nevadí, ale chování homosexuálů ano. Dalších 8% s homosexualitou vnitřně nesouhlasí, ale respektuje ji a 3% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

Odovědi u otázky č. 6: SOUHLASÍTE S EUTANAZIÍ?

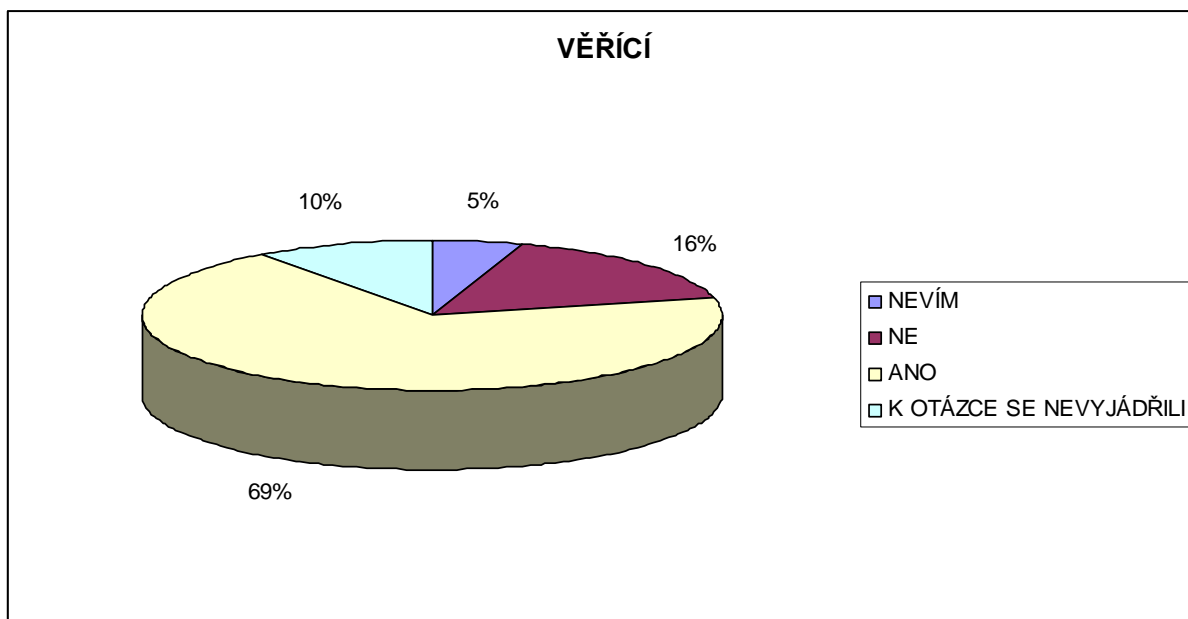

S eutanazií *nesouhlasí* 49% dotazovaných věřících adolescentů. *Souhlasí* 29%. Dalšíh 12% *neví*, zda souhlasit či ne a 10% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

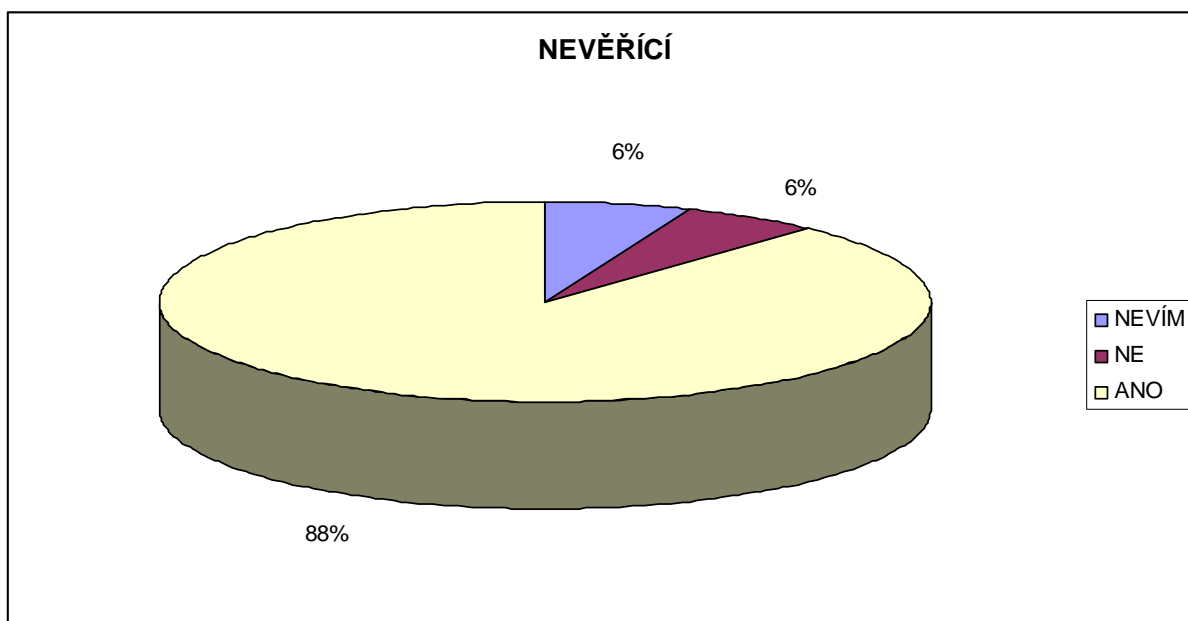

Dotazovaní nevěřící adolescenti z 91% s eutanázií *souhlas*., 3% *nesouhlasí* a 6% *neví*.

Odpovědi u otázky č. 7: SOUHLASÍTE S OPLODNĚNÍM IN VITRO?

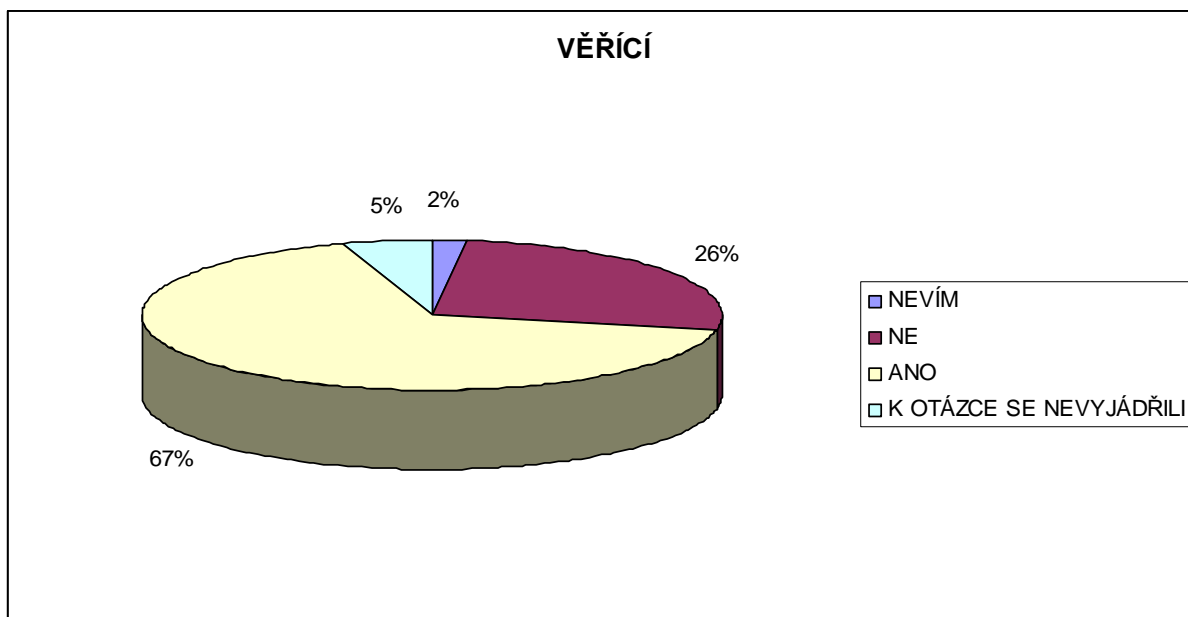

Dotazovaní věřící adolescenti ze 69% *souhlasí* s oplodněním in vitro. 16% *nesouhlasí*. 10% se k otázce nevyjádřilo a 5% neví.

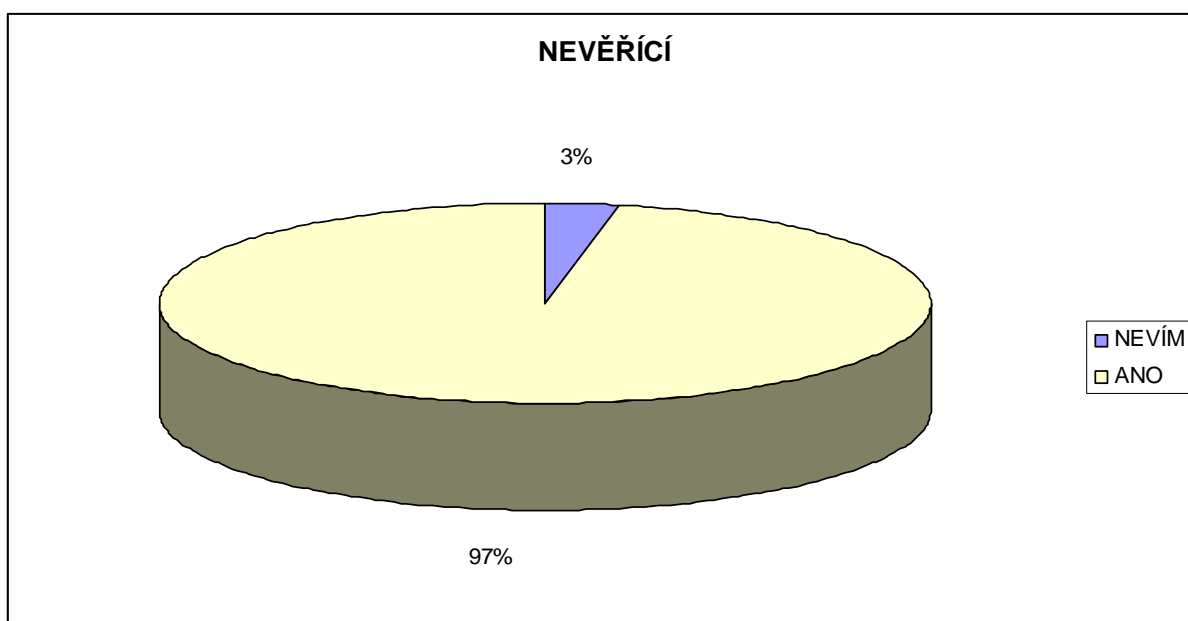

Dotazovaní nevěřící adolescenti *souhlasí* s oplodněním in vitro z 88%. 6% dotazovaných *nesouhlasí* a stejné procento neví, jak na otázku odpovědět.

Odpovědi u otázky č. 8: SOUHALSÍTE S INTERRUPCÍ?

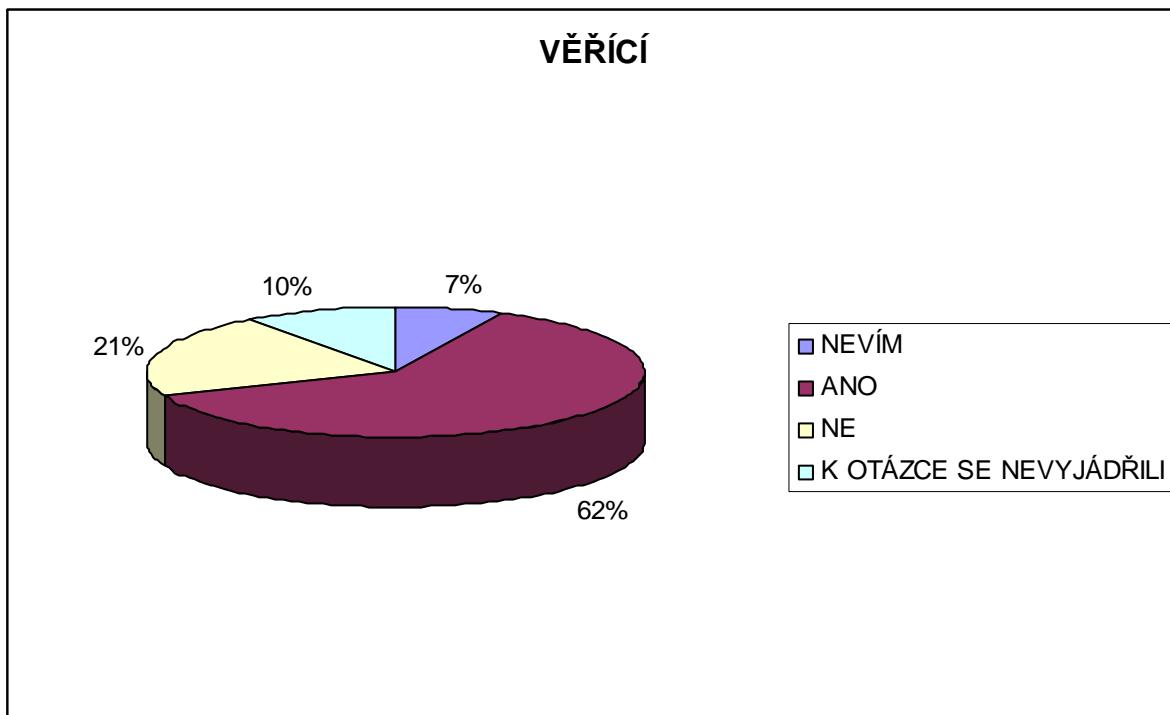

S interrupcí *souhlasí* 67% dotazovaných věřících adolescentů. 26% *nesouhlasí*. 5% se k otázce nevyjádřilo a 2% neví.

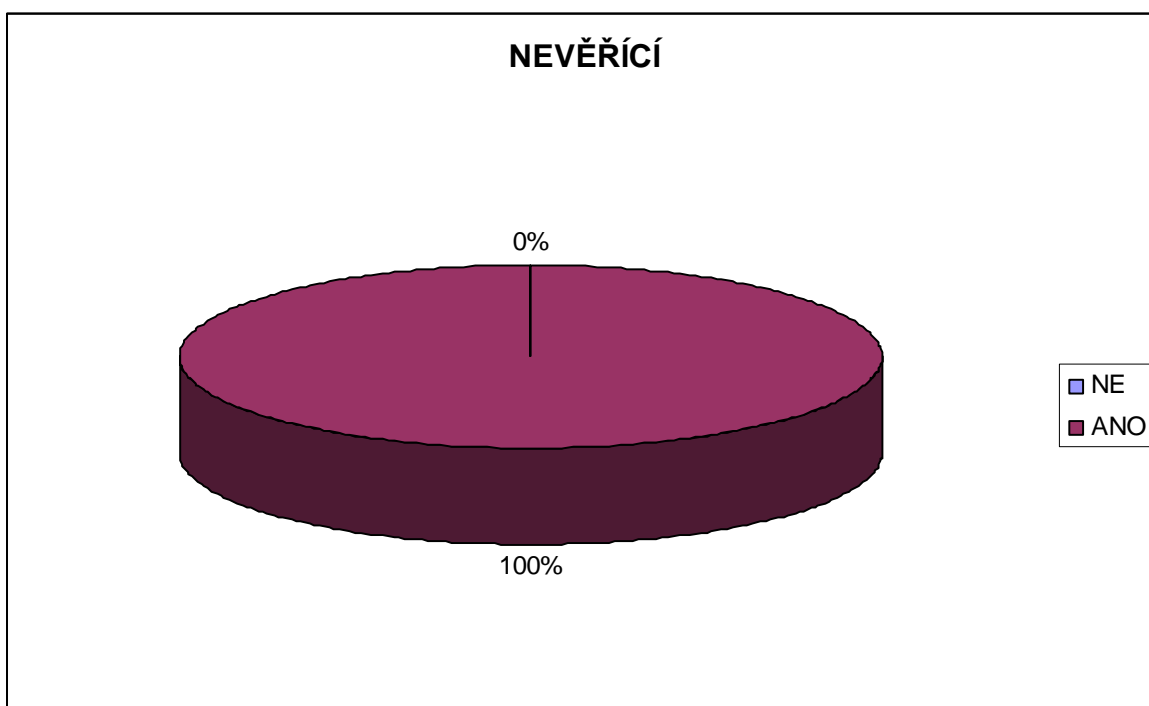

Dotazovaní nevěřící adolescenti *souhlasí* s interrupcí z 97%. 3% *neví*.

Odovědi u otázky č. 9: SOUHLASÍTE S PŘEDMANŽELSKÝM SEXEM?

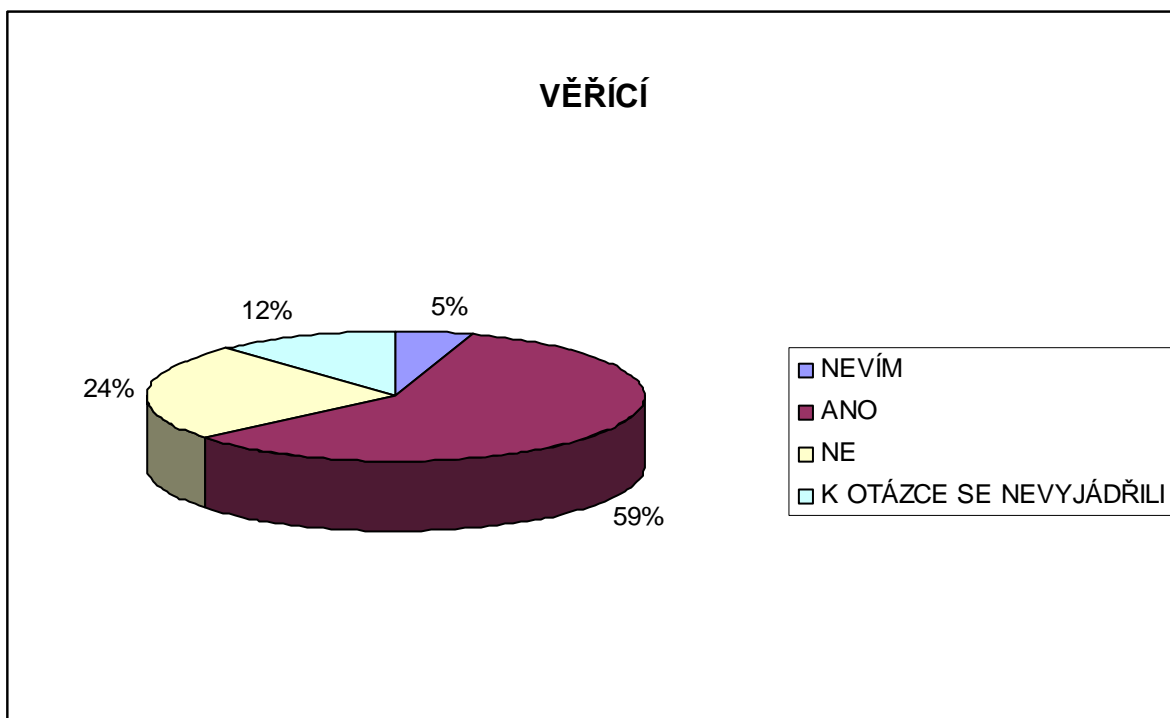

S předmanželským sexem *souhlasí* 62% dotazovaných věřících adolescentů. 21% *nesouhlasí*. 10% se k otázce nevyjádřilo a 7% neví.

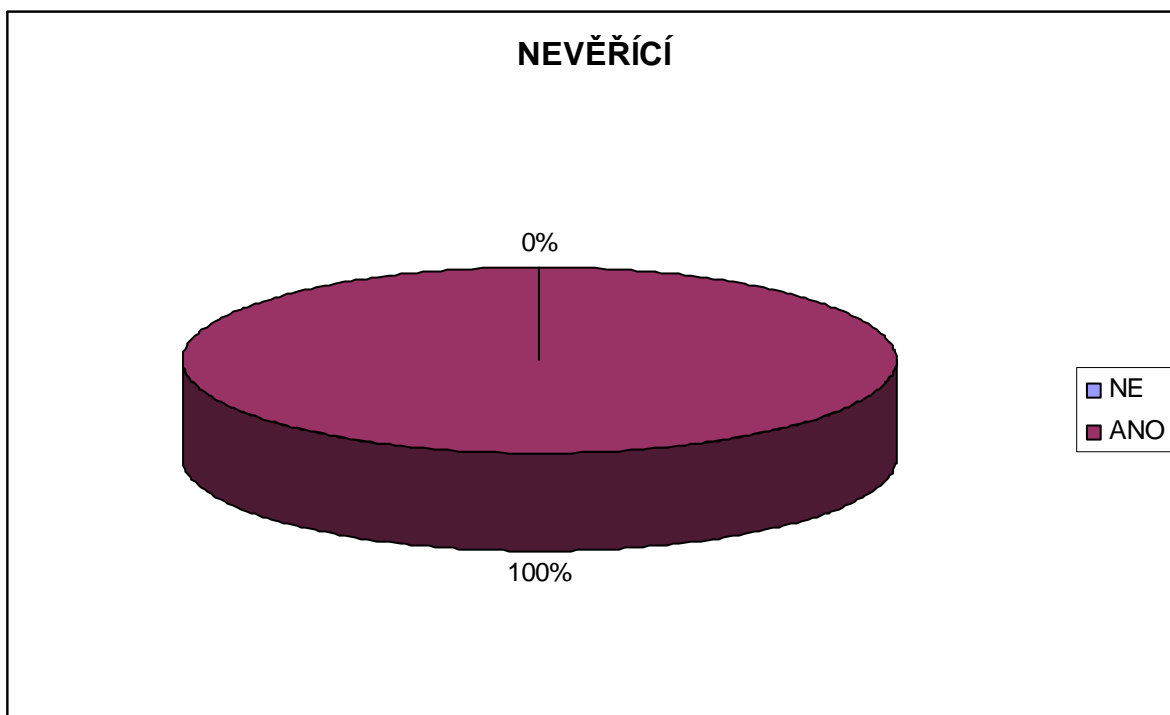

100% dotazovaných nevěřících adolescentů *souhlasí* s předmanželským sexem.

Odpovědi u otázky č. 10: SOUHLASÍTE S POUŽÍVÁNÍM ANTIKONCEPCE PŘED MANŽELSTVÍM?

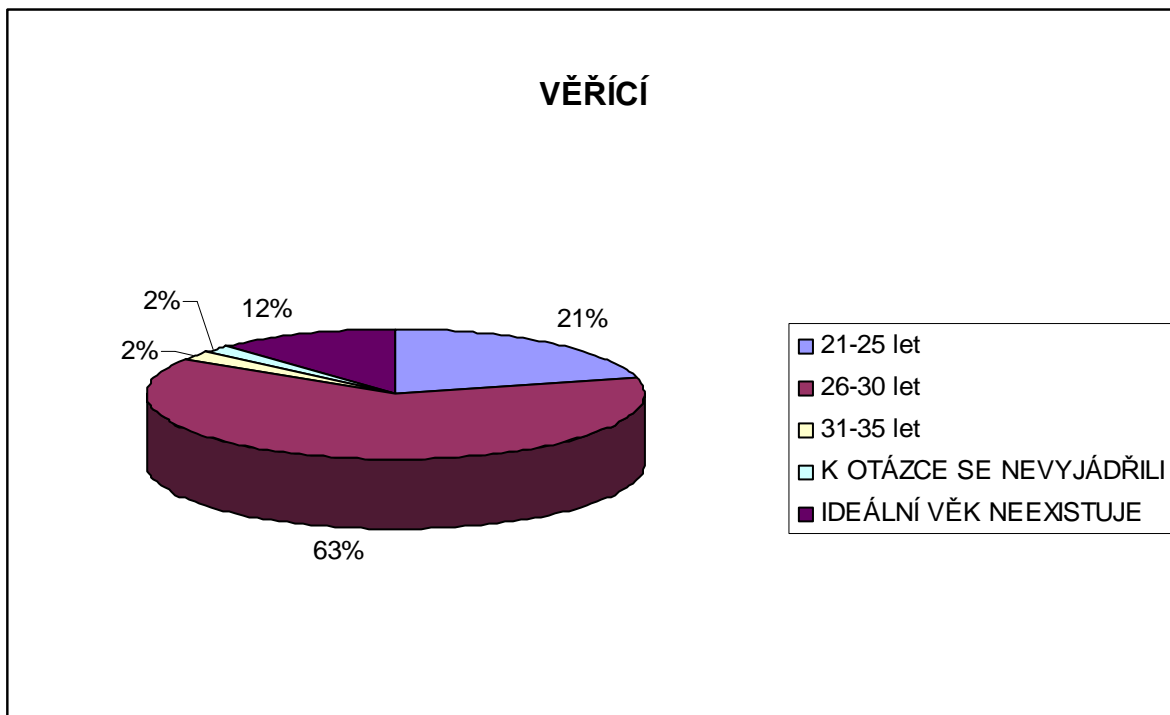

S používáním antikoncepce *souhlasí* 59% dotazovaných věřících adolescentů. 24% *nesouhlasí*. 12% se k otázce nevyjádřilo a 5% neví.

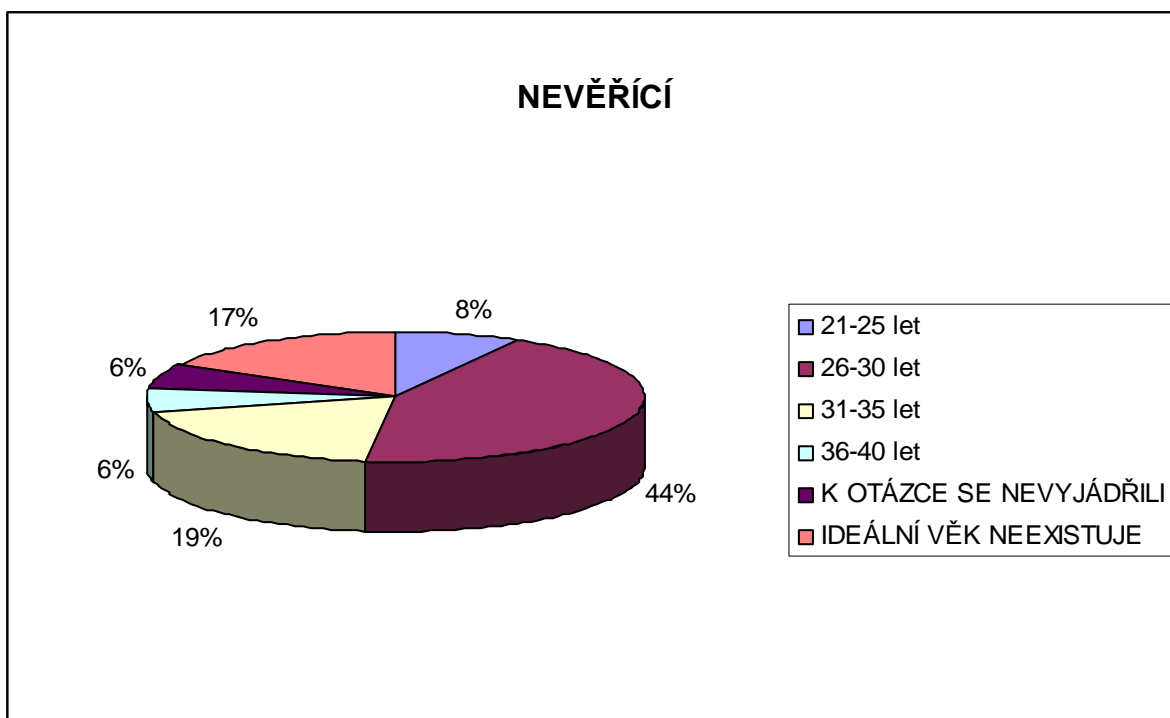

100% dotazovaných nevěřících adolescentů *souhlasí* s používáním antikoncepce před manželstvím.

Odpovědi u otázky č. 11: JAKÝ JE PODLE VÁS IDEÁLNÍ VĚK PRO ZALOŽENÍ RODINY?

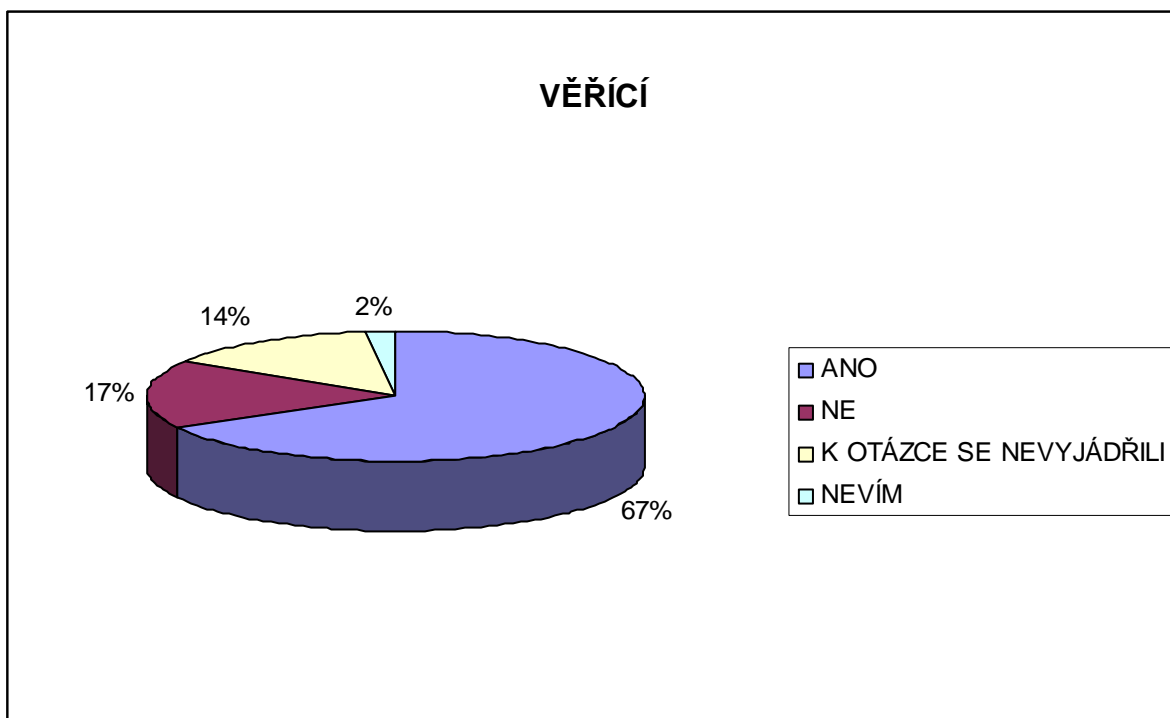

Pro 63% dotazovaných věřících adolescentů je ideální věk pro založení rodiny mezi 26 – 30 lety. 21% uvádí věk 21 – 25 let. 12% říká, že ideální věk pro založení rodiny neexistuje. 2% dotazovaných uvádí věk mezi 31 – 35 lety a 2% se k otázce nevyjádřilo.

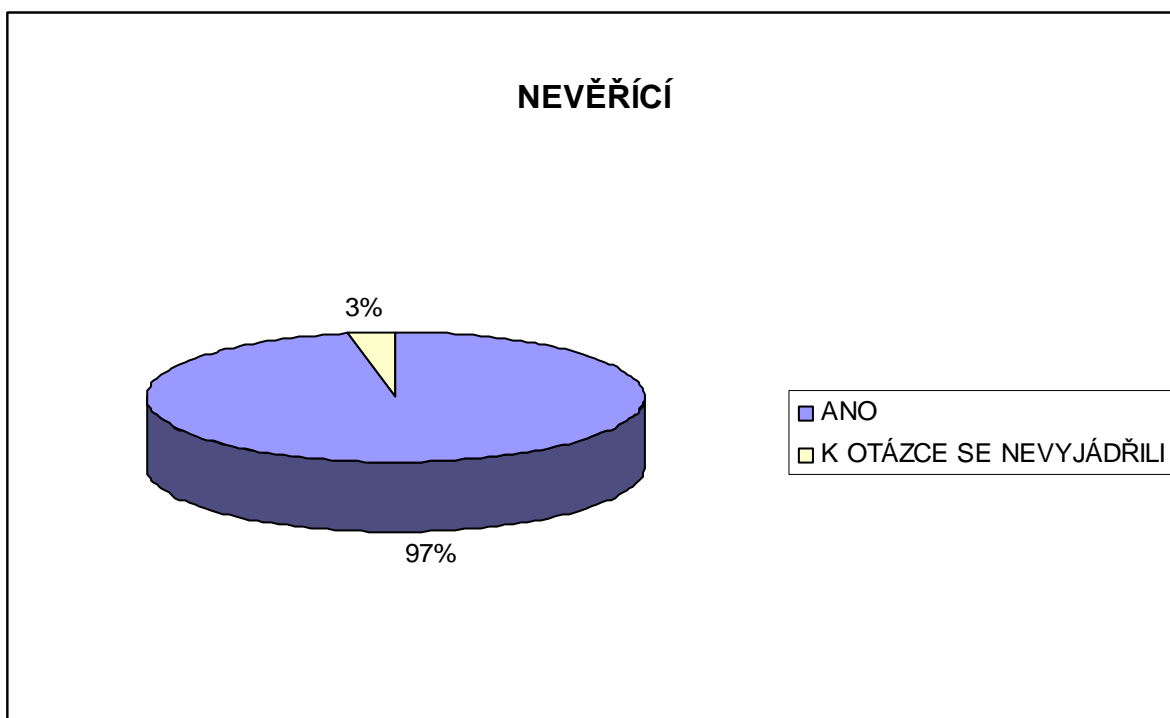

Pro 44% dotazovaných nevěřících adolescentů je ideální věk pro založení rodiny mezi 26 – 30 lety. 19% uvádí věk 31 – 35 let. 17% říká, že ideální věk pro založení rodiny neexistuje. 8% dotazovaných uvádí věk mezi 21 – 25 lety a 6% uvádí věk mezi 36 – 40 lety. Posledních 6% se k otázce nevyjádřilo.

Odpovědi u otázky č. 12: SOUHLASÍTE S POUŽÍVÁNÍM ANTIKONCEPCE V MANŽELSTVÍ?

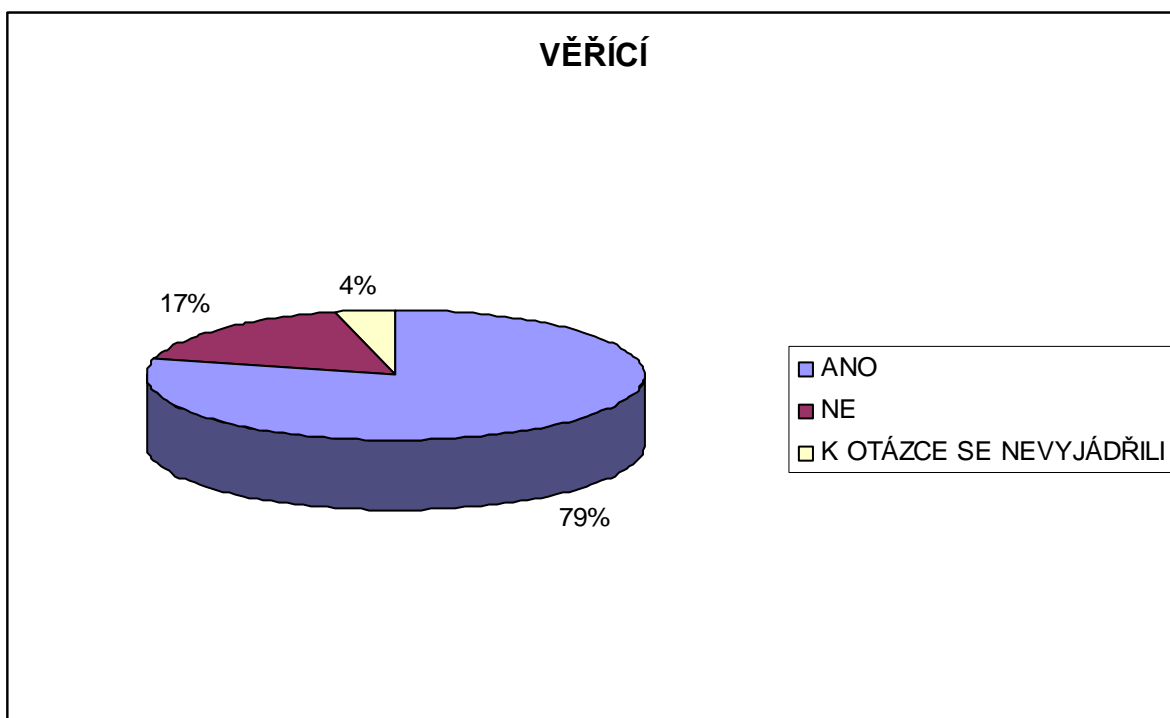

S používáním antikoncepce v manželství *souhlasí* 67% dotazovaných věřících adolescentů. 17% *nesouhlasí*. 14% se k otázce nevyjádřilo a 2% neví.

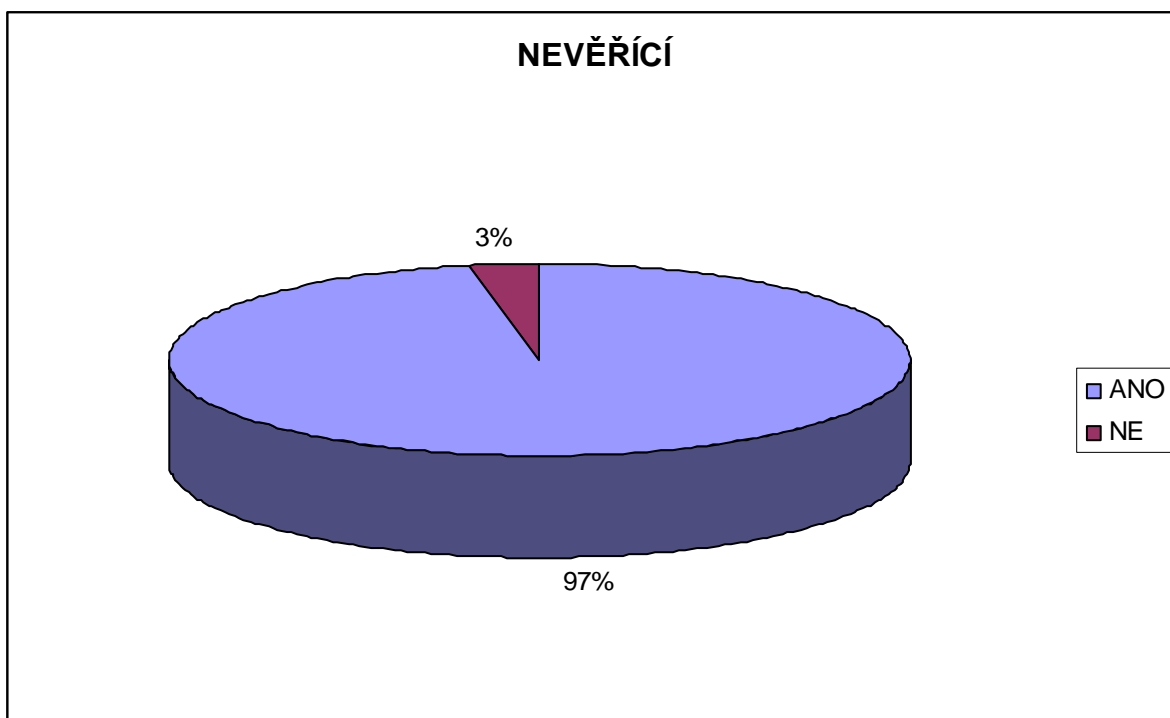

Dotazování nevěřící adolescenti z 97% s používáním antikoncepce v manželství *souhlasí*. 3% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

Odovědi u otázky č. 13: SOUHLASÍTE S ROZVODEM MANŽELSTVÍ?

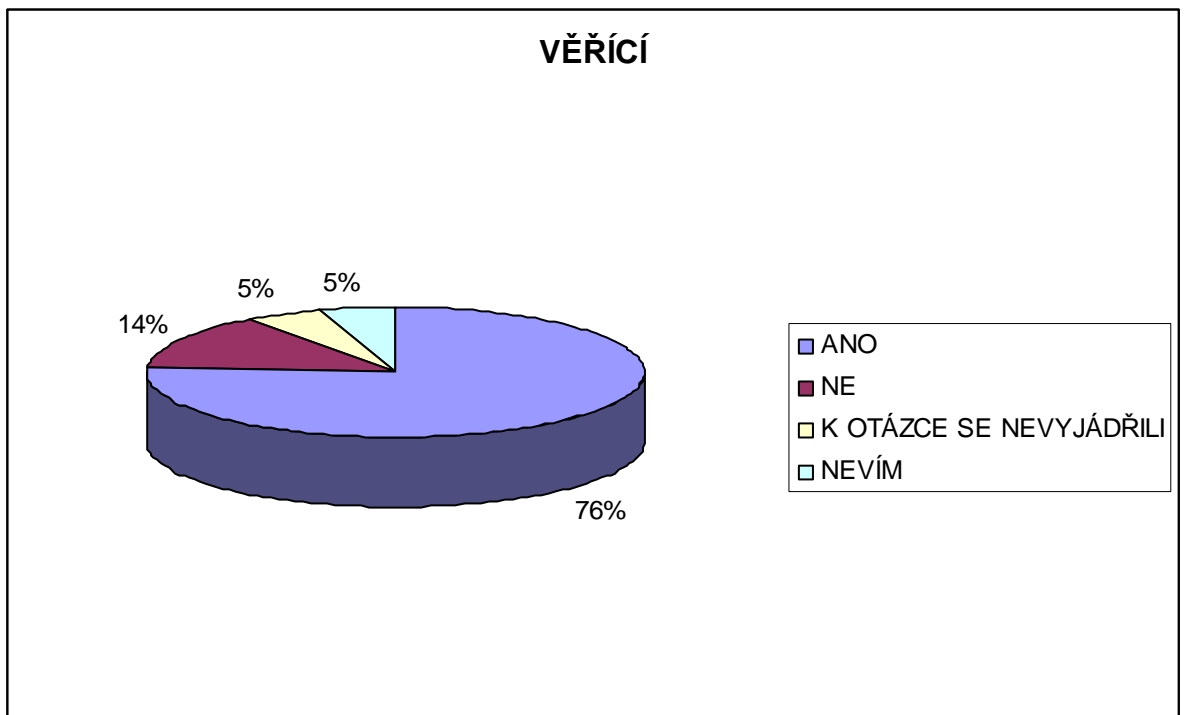

Dotazovaní věřící adolescenti s rozvodem manželství ze 79% *souhlasí*. 17% naopak *nesouhlasí* a 4% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

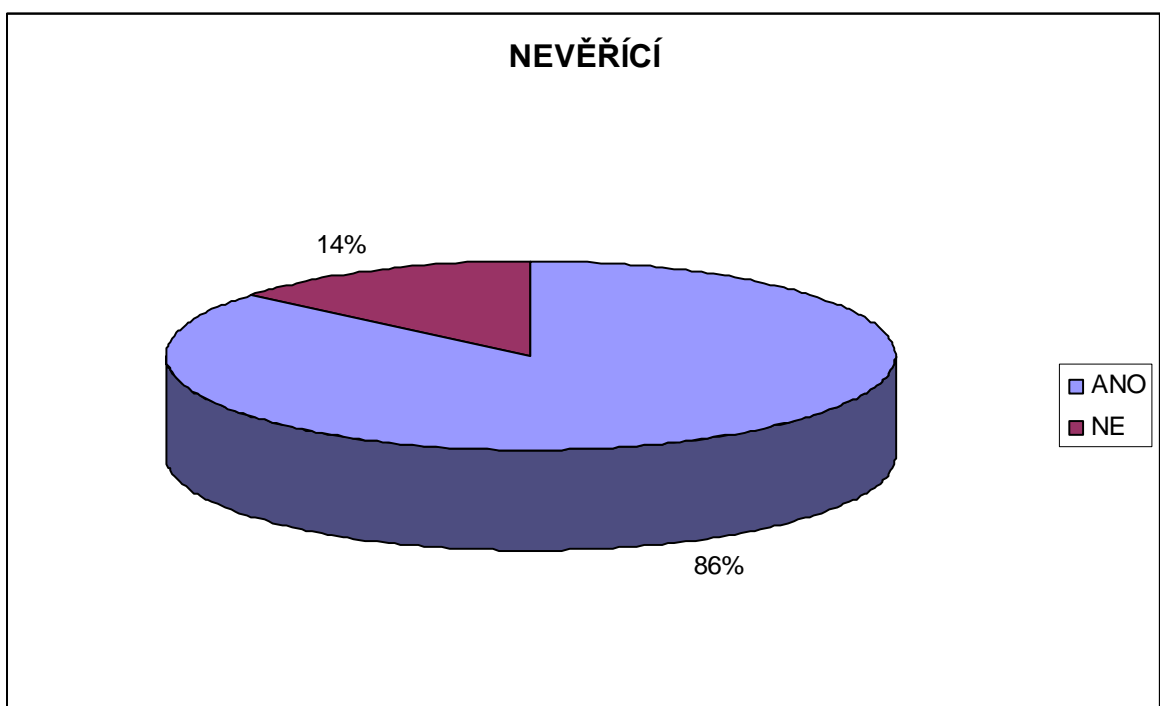

Dotazovaní nevěřící adolescenti s rozvodem manželství z 97% *souhlasí*. 3% dotazovaných *nesouhlasí*.

Odpovědi u otázky č. 14: MYSLÍTE SI, ŽE JE ROZDÍL V ŽIVOTNÍM STYLU VĚŘÍCÍ A NEVĚŘÍCÍ MLÁDEŽE?

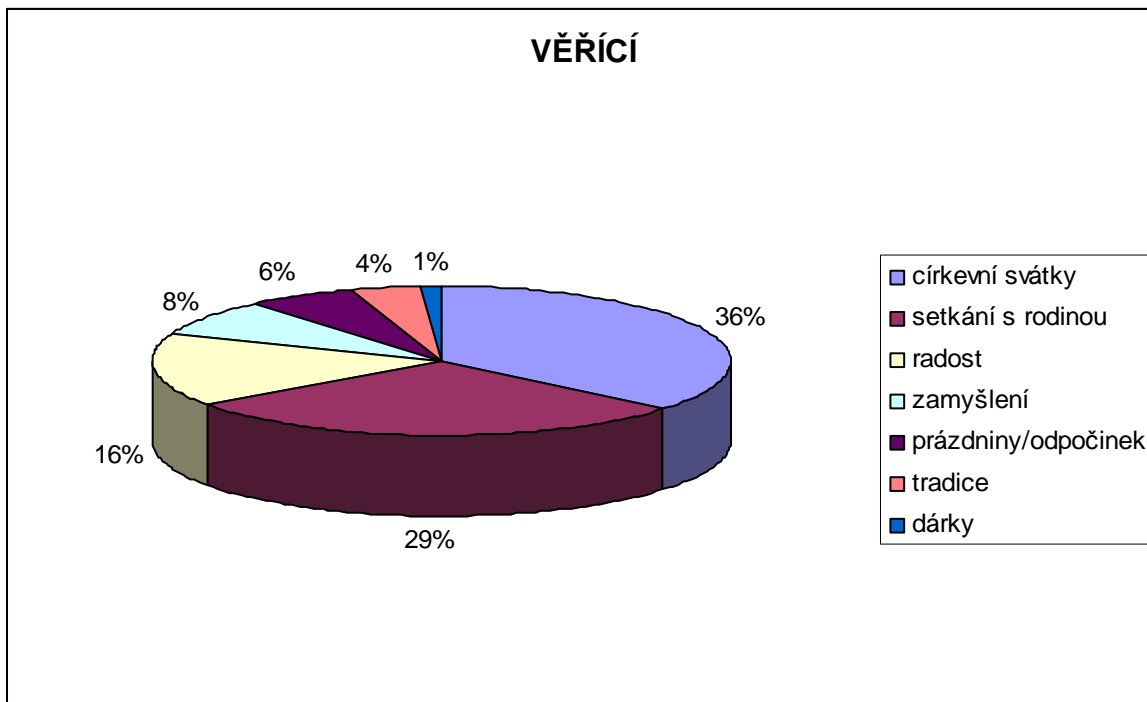

76% dotazovaných věřících adolescentů si myslí, že existuje rozdíl v životním stylu věřících a nevěřících mládeže. 14% má opačný názor. 5% neví a dalších 5% se k otázce nevyjádřilo.

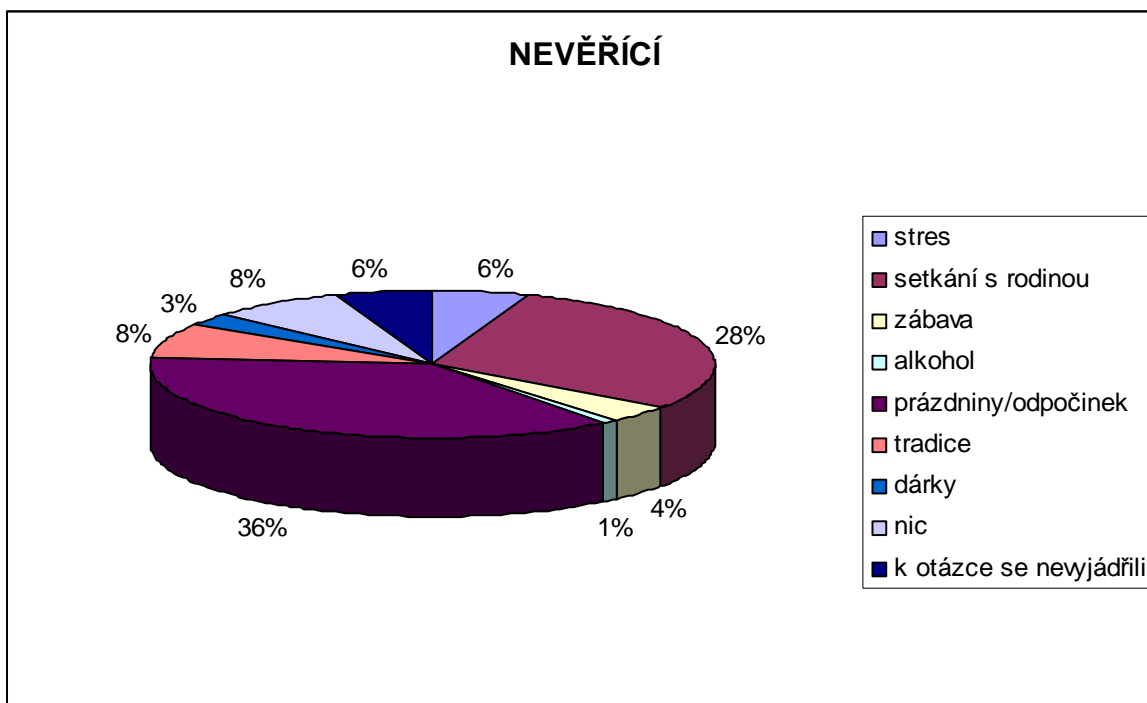

86% dotazovaných nevěřících adolescentů si myslí, že existuje rozdíl v životním stylu věřících a nevěřících mládeže. 14% má opačný názor.

Odovědi u otázky č. 15: CO PRO VÁS ZNAMENAJÍ VELIKONOČNÍ A VÁNOČNÍ SVÁTKY?

Pro dotazované věřící adolescenty mají velikonoční a vánoční svátky ze 36% církevní rozměr. Pro dalších 29% je to setkání s rodinou, 16% mládeže prožívá radost, 8% zamyšlení, 6% věřících vnímá tyto svátky jako dny volna. Pro 4% dotazovaných jsou to tradice a pro 1% dospívajících znamenají svátky dobrou dárek.

Dotazovaní nevěřící adolescenti prožívají velikonoční a vánoční svátky ze 36% jako volné dny. 28% se setkává s rodinou. Další 8% považuje tyto svátky za tradice. Pro 8% dotazovaných tyto dny neznamenají vůbec nic. 6% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo a stejný počet procent dotazovaných označuje svátky za období stresu. 4% považují tyto dny za zábavné, 3% za dobu předávání dáreků a 1% má důvod k pití alkoholu.

4. 5. Interpretace dat

Hlavním cílem mé práce bylo zjistit, jestli existují rozdíly v životním stylu věřících a nevěřících mládeže navštěvující střední školu. Aby byla tato odpověď stoprocentní, musela bych provést výzkum na všech středních školách v ČR a pak také pozorovat, jestli výsledek výzkumu odpovídá skutečnosti. K tomu samozřejmě nemám možnosti jak časové, tak i finanční, a proto mohou být výsledky zkresleny různými faktory. Např. počtem dotazovaných studentů, výběrem středních škol, ve kterých průzkum probíhal, návratnost dotazníků, ale také můj způsob kontaktu se samotnými respondenty. Jsem si vědoma všech těchto skutečností, které mohly ovlivnit můj provedený průzkum, avšak i přes tyto příčiny jsem dospěla k následujícím závěrům.

2. otázka: Jakým způsobem trávíte volný čas?

Svůj volný čas tráví oslovení *věřící i nevěřící adolescenti* velmi podobným způsobem a tudíž v této otázce *mezi nimi není znatelný rozdíl*.

Dotazovaní tráví nejčastěji svůj volný čas v kruhu přátel při různých akcích jako jsou diskotéky, kavárny a společenské hry. Další velmi často uváděnou činností je tvůrčí tvorba – hra na hudební nástroj, psaní, fotografování, ruční práce a zpěv. I když příprava na vyučování nepatří do volného času jedince, dotazovaní tuto činnost uvádějí velmi často. Také sport a kultura (divadlo, film, koncerty) patří mezi časté způsoby trávení volného času.

Adolescenti uvádějí ještě další možnosti: pobyt v přírodě, čas trávený s rodinou, s přítelem. Skupina adolescentů se věnuje i brigádám či prací s dětmi.

Z průzkumu týkající se této otázky vyplývají pouze dva značné rozdíly mezi věřící a nevěřící mládeží. Dotazovaní nevěřící adolescenti tráví o polovinu více času u počítače či televize, než adolescenti věřící. Ti také dále uvádějí, že svůj volný čas mj. tráví ve společenství s ostatními věřícími (bohoslužby, společenství mladých apod.). Tento způsob trávení volného času se u oslovených nevěřících adolescentů samozřejmě neobjevuje.

3. otázka: Souhlasíte s užíváním měkkých drog?

U této otázky jsou již znát zásadní rozdíly mezi názory oslovených věřících a nevěřících adolescentů. Obecně lze konstatovat, že obě zkoumané skupiny uvádějí ve většině případů souhlas s užíváním marihuany a nesouhlas s užíváním LSD.

Věřící adolescenti **souhlasí** s užíváním měkkých drog z **12%**. Mají ale následující podmínky:

- 45% z těchto dotazovaných uvádí jako důvod užívání pouze malé množství dávek pro vlastní potřebu a příležitostně;
- 22% souhlasí s užíváním pouze ze zdravotních důvodů;
- 22% souhlasí s užíváním za podmínky, pokud uživatelé neobtěžují svým chováním okolí;
- 11% souhlasí z důvodu nízké návykovosti.

S užíváním měkkých drog **nesouhlasí 88%** věřících adolescentů a to z následujících důvodů:

- 55% z těchto dotazovaných uvádí, že měkké drogy narušují tělesnou, psychickou i sociální stránku osobnosti;
- 25% dotazovaných nemají důvod užívat měkké drogy a nechtějí být závislími;
- 10% zastává názor, že zde existuje nebezpečí k přechodu na tvrdé drogy;
- 4% uvádí, že uživatelé svým chováním obtěžují okolí;
- 4% důvod nevedlo, ale zásadně nesouhlasí;
- 2% chtějí dodržovat křesťanské zásady.

Nevěřící adolescenti **souhlasí** s užíváním měkkých drog z **53%**. (Zde vidíme opět značný rozdíl mezi věřící a nevěřící populací mládeže.) Také nevěřící dotazovaní mají následující podmínky:

- 58% z těchto dotazovaných uvádí jako důvod užívání pouze malé množství dávek pro vlastní potřebu a příležitostně;
- 19% souhlasí s užíváním pouze ze zdravotních důvodů;
- 13% souhlasí z důvodu nízké návykovosti;
- 10% souhlasí s užíváním za podmínky, pokud uživatelé neobtěžují svým chováním okolí.

S užíváním měkkých drog **nesouhlasí 44%** nevěřících adolescentů a to z následujících důvodů:

- 30% z těchto dotazovaných uvádí jako důvod užívání pouze malé množství dávek pro vlastní potřebu a příležitostně;
- 30% dotazovaných nemá důvod užívat měkké drogy a nechtějí být závislími;
- 23% chtějí dodržovat rady rodičů;
- 9% důvod nevedlo, ale zásadně nesouhlasí;
- 4% uvádí, že uživatelé svým chováním obtěžují okolí;
- 4% zdůvodnilo svůj nesouhlas kvůli porušování zákona.

4. otázka: Souhlasíte s užíváním tvrdých drog?

Názor dotazovaných věřících a nevěřících adolescentů na užívání tvrdých drog je téměř nerozdílný.

Věřící adolescenti s užíváním tvrdých drog zásadně **nesouhlasí** a to z celých **100%**.

Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 63% z těchto dotazovaných uvádí, že měkké drogy narušují tělesnou, psychickou i sociální stránku osobnosti;
- 14% dotazovaných nemá důvod užívat měkké drogy a nechtějí být závislími;
- 6% důvod nevedlo, ale zásadně nesouhlasí;
- 6% uvádí, že uživatelé tvrdých drog jsou nebezpeční pro okolí;
- 5% zmiňuje riziko smrti u uživatele tvrdé drogy;
- 4% zdůvodnilo svůj nesouhlas kvůli porušování zákona;
- 2% chtějí dodržovat křesťanské zásady.

S užíváním tvrdých drog tudíž všichni dotazovaní věřící adolescenti **nesouhlasí**.

Nevěřící adolescenti s užíváním tvrdých drog **nesouhlasí 92%**. Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 67% z těchto dotazovaných uvádí, že měkké drogy narušují tělesnou, psychickou i sociální stránku osobnosti;
- 9% zmiňuje riziko smrti u uživatele tvrdé drogy;
- 9% uvádí, že uživatelé tvrdých drog jsou nebezpeční pro okolí;
- 7% dotazovaných nemá důvod užívat měkké drogy a nechtějí být závislími;

- 4% důvod nevedlo, ale zásadně nesouhlasí;
- 4% zdůvodnilo svůj nesouhlas kvůli porušování zákona.

S užíváním tvrdých drog **souhlasí 5%** nevěřících adolescentů. Jako důvod uvádějí skutečnost, že je to záležitost každého člověka. **3%** dotazovaných nevěřících na tuto otázku neodpovědělo.

5. otázka: Jaký máte názor na homosexualitu?

U otázky týkající se homosexuality jsou znatelné rozdíly v názoru oslovených věřících a nevěřících adolescentů.

Věřící adolescenti zcela souhlasí ze 34%. Ti uvádějí, že je to zcela normální

a přirozená věc. Další dotazovaní z řad věřících souhlasí pouze za určitých podmínek:

- 19% dotazovaných uvádí, že jim homosexuální jedinci nevadí, ale neschvalují adopci těmto jedincům či párům;
- 14% uvádí, že jim homosexualita jako taková nevadí, ale chování některých homosexuálních jedinců ano;
- 12% s homosexualitou vnitřně nesouhlasí, ale respektuje ji;

S homosexualitou **zcela nesouhlasí 19%** dotazovaných věřících adolescentů. Jako nejčastější důvody uvádějí, že je to nepřirozená věc. Člověk byl stvořen Bohem pro život s partnerem opačného pohlaví. Ten, kdo je homosexuál má dle věřících adolescentů žít v celibátu a zasvětit svůj život prospěšným věcem.

Nevěřící adolescenti jsou mnohem více tolerantnější k otázce týkající se homosexuality.

Zcela s ní souhlasí 78% dotazovaných. Ti uvádějí, že je to zcela normální

a přirozená věc. Další dotazovaní z řad věřících souhlasí pouze za určitých podmínek:

- 8% uvádí, že jim homosexualita jako taková nevadí, ale chování některých homosexuálních jedinců ano;
- 8% s homosexualitou vnitřně nesouhlasí, ale respektuje ji;

S homosexualitou **zcela nesouhlasí 3%** dotazovaných nevěřících adolescentů. Důvody nejsou uvedeny. Další **3%** dotazovaných nevěřících na tuto otázku neodpovědělo.

6. otázka: Souhlasíte s eutanazií?

Otázka eutanazie dává opět možnost vidět zásadní rozdíly v názoru tázaných věřících a nevěřících adolescentů na toto téma.

Věřící adolescenti souhlasí s eutanazií z 29%. Ovšem za určitých předpokladů:

- 73% z výše uvedených souhlasí pouze z důvodu zabránění velkým bolestem a trápení;
- 27% by s eutanazií souhlasilo za předpokladu, že by si to přál nemocný člověk.

Na druhé straně s eutanazií **nesouhlasí 49%** dotazovaných z řad věřících adolescentů a to z následujících důvodů:

- 86% uvádí, že člověk nemá právo vzít si život, když mu ho dal Bůh. Měl by zemřít přirozenou cestou. Pokud by požádal o eutanazii, dopouští se hříchu.
- 14% říká, že bolest a trápení je součástí života a člověk by ji měl přijat.

12% dotazovaných věřících na otázku nemá vyhraněný názor a **10%** na otázku neodpovědělo vůbec.

U nevěřících adolescentů je opět znatelný rozdíl ve větší toleranci týkající se otázky eutanazie. **Souhlasí s ní 91%** nevěřících adolescentů. Důvody uvádějí stejné jako věřící adolescenti.

- 47% z výše uvedených souhlasí z důvodu zabránění velkým bolestem a trápení;
- 53% by s eutanazií souhlasilo za předpokladu, že by si to přál nemocný člověk.

S eutanazií **nesouhlasí pouhé 3%** nevěřících adolescentů. Jako důvod je uveden fakt, že člověk by měl zemřít přirozenou smrtí.

6% dotazovaných nevěřících na otázku nemá vyhraněný názor.

7. otázka: Souhlasíte s oplodněním in vitro (IVF)?

U následující otázky jsou sice značné rozdíly mezi názory dotazovaných věřících a nevěřících adolescentů, avšak nejsou tak výrazné, jako např. u předcházející otázky.

Věřící adolescenti souhlasí s oplodněním in vitro ze **69%**. Jako nejčastější důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 74% z těchto dotazovaných souhlasí s IVF za předpokladu, že není možné ze zdravotních důvodů počít dítě přirozenou cestou;
- 13% souhlasí s předpokladem, že nebudou usmrcena ostatní embrya;
- 13% uvádí, že každý člověk má právo mít dítě, a proto s IVF souhlasí.

Věřící adolescenti uvádějí, že souhlasí s IVF, i když jsou si vědomi, že jejich názor je v rozporu s církví.

Nesouhlas vyslovilo **16%** věřících respondentů. Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 57% z těchto dotazovaných uvádí, že IVF je nepřirozený způsob, jak mít dítě. Poznávají, že existují i jiné možnosti, jak mít dítě – např. adopce.
- 43% dotazovaných jako důvod nesouhlasu uvádí fakt, že IVF je proti církevním zásadám a názorům. Také poznávají fakt, že Bůh rozhoduje o tom, kdo má a nemá mít dítě. Člověk nemá do těchto záležitostí zasahovat.

5% dotazovaných na otázku nemá vyhraněný názor a **10%** na otázku neodpovědělo.

Nevěřící adolescenti souhlasí s IVF z **88%**. Jako nejčastější důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 65% z těchto dotazovaných souhlasí s IVF za předpokladu, že není možné ze zdravotních důvodů počít dítě přirozenou cestou;
- 23% uvádí, že každý člověk má právo mít dítě, a proto s IVF souhlasí;
- 12% dotazovaných říká, že je to zcela přirozená cesta, jak mít dítě.

Nesouhlas vyslovilo **6%** nevěřících respondentů. Jako důvod uvádí, že IVF je nepřirozená cesta, jak mít dítě.

6% dotazovaných na otázku nemá vyhraněný názor.

8. otázka: Souhlasíte s interrupcí?

Názory oslovených věřících a nevěřících adolescentů na tuto otázku jsou opět odlišné. Nevěřící dotazovaní mají větší tolerantnost vůči souhlasu k interrupci než věřící.

Věřící adolescenti **souhlasí** s potratem ze **67%**. Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 37% z těchto dotazovaných souhlasí s potratem za předpokladu ohrožení života matky nebo dítěte;
- 27% souhlasí s potratem z důvodu znásilnění;
- 18% souhlasí, pokud existuje určitá krizová situace (např. špatná finanční situace rodiny, studium či nezletilost rodičů);
- 9% z důvodu těžce postiženého dítěte;
- 9% souhlasí bez udání důvodu.

26% dotazovaných věřících **nesouhlasí s potratem**. Důvodem je fakt, že nikdo nemá právo rozhodovat o životě dítěte, který mu dal Bůh. Dotazovaní věřící adolescenti považují potrat za vraždu a těžký hřích. Také zmiňují fakt, že každý pár, který spolu sexuálně žije, musí počítat s možností otěhotnění.

5% dotazovaných na tuto otázku neodpovědělo a **2%** na otázku nemá vyhraněný názor.

Nevěřící adolescenti **souhlasí** s interrupcí z **97%**. Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 32% považuje interrupci za zákonný akt, který je zcela osobním rozhodnutím každého člověka;
- 24% souhlasí, pokud existuje určitá krizová situace (např. špatná finanční situace rodiny, studium či nezletilost rodičů);
- 17% souhlasí s potratem za předpokladu ohrožení života matky nebo dítěte;
- 17% souhlasí s potratem z důvodu znásilnění;
- 10% z důvodu těžce postiženého dítěte.

3% dotazovaných nevěřících nemá na otázku vyhraněný názor.

9. otázka: Souhlasíte s předmanželským sexem?

U otázky týkající se předmanželského sexu můžeme vidět opět rozdíly v názorech tázaných věřících a nevěřících adolescentů. Je zde vidět jednoznačný názor nevěřících a jisté rozdílnosti u věřících dotazovaných.

Věřící adolescenti souhlasí s předmanželským sexem ze **62%**.

- 42% z těchto dotazovaných uvádí, že je důležité poznat partnera po všech stránkách;
- 19% souhlasí za předpokladu, že se pár již připravuje na svatbu;
- 15% souhlasí, ale upozorňuje na nutnost zodpovědnosti;
- 12% uvádí, že sex je součástí vztahu;
- 12% souhlasí bez udání důvodu.

Nesouhlas vyslovilo k této otázce **21%** věřících.

- 73% z těchto dotazovaných uvádí nesouhlas z důvodu, že pohlavní styk patří až do manželství;
- 27% říká, že mohou vzniknout určité problémy (pohlavní nemoci, nechtěné těhotenství).

10% se k otázce nevyjádřilo a **7%** nemá na tuto otázku vyhraněný názor.

Nevěřící adolescenti s předmanželským sexem **zásadně souhlasí** a to z celých **100%**.

- 43% z těchto dotazovaných uvádí, že sex je součástí vztahu;
- 41% uvádí, že je důležité poznat partnera po všech stránkách;
- 7% souhlasí bez udání důvodu;
- pro 7% dotazovaných manželství nic neznamená;
- 2% souhlasí, ale upozorňuje na nutnost zodpovědnosti.

10. otázka: Souhlasíte s používáním antikoncepce před manželstvím?

Také u otázky používání antikoncepce před manželstvím vidíme jednoznačný názor dotazovaných nevěřících adolescentů a rozdílnosti v názorech věřících adolescentů.

Věřící adolescenti **souhlasí** s používáním antikoncepce před manželstvím z **59%**. Jako důvody uvádějí následující skutečnosti:

- 52% z těchto dotazovaných považuje antikoncepci za zabránění vzniku nechtěného těhotenství a s ním vzniklých problémů (nechtěné uzavření manželství, svobodná matka, potrat, studium rodičů);
- 20% souhlasí, ale neuvádí důvod;
- 16% vnímá antikoncepci (v tomto případě antikoncepční pilulky) jako lék (proti akné nebo při gynekologických problémech);
- 8% nechce zplodit dítě před uzavřením manželství, a proto souhlasí s antikoncepcí;
- 4% chce mít chráněný sex.

Nesouhlas k používání antikoncepce vyslovilo **24%** věřících adolescentů.

- 30% z těchto dotazovaných vysvětluje svůj nesouhlas z důvodu ohrožení zdraví ženy (antikoncepční pilulky);
- 30% dotazovaných neuvádí důvod nesouhlasu;
- 20% vidí antikoncepci jako zbytečnou záležitost;
- 20% nesouhlasí s předmanželským sexem a z toho důvodu nesouhlasí ani s používáním antikoncepce.

12% se k otázce nevyjádřilo a **5%** nemá na otázku vyhraněný názor.

Nevěřící adolescenti s používáním antikoncepce **zásadně souhlasí** a to z celých **100%**.

- 48% z těchto dotazovaných považuje antikoncepci za zabránění vzniku nechtěného těhotenství a s ním vzniklých problémů (nechtěné uzavření manželství, svobodná matka, potrat, studium rodičů);
- 20% souhlasí, ale neuvádí důvod;
- 15% říká, že je to osobní záležitost každého páru;

- 10% nechce zplodit dítě před uzavřením manželství, a proto souhlasí s antikoncepcí;
- 7% vnímá antikoncepci (v tomto případě antikoncepční pilulky) jako lék (proti akné nebo při gynekologických problémech).

10. otázka: Jaký je podle Vás ideální věk pro založení rodiny?

Z výsledků odpovědí na otázku týkající se ideálního věku pro založení rodiny vyplývá, že dotazovaní věřící adolescenti se shodují na nižším věku pro založení rodiny než nevěřící adolescenti. Obě zkoumané skupiny se však shodují, že ideální je založit rodinu až po vystudování a v době, kdy je člověk schopen rodinu zajistit jak po stránce finanční, tak i sociální.

Věřící adolescenti:

- 63 % považuje ideální věk pro založení rodiny mezi 26 – 30 lety;
- 21% mezi 21 – 25 lety;
- pro 12% dotazovaných ideální věk neexistuje a tuto záležitost vnímá jako osobní věc;
- 2% mezi 31 – 35 lety;
- 2% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

U **věřících** adolescentů je průměrný věk pro založení rodiny **26 let**.

Nevěřící adolescenti:

- 44% považuje ideální věk pro založení rodiny mezi 26 – 30 lety;
- 19% mezi 31 – 35 lety;
- pro 17 % dotazovaných ideální věk neexistuje a tuto záležitost vnímá jako osobní věc;
- 8% mezi 21 – 25 lety;
- 6% mezi 36 – 40 lety;
- 6% dotazovaných se k otázce nevyjádřilo.

U **nevěřících** adolescentů je průměrný věk pro založení rodiny **29 let**.

12. otázka: Souhlasíte s používáním antikoncepce v manželství?

V následující otázce vidíme rozdíly v názoru oslovených věřících a nevěřících adolescentů.

Názor nevěřících adolescentů se neliší od jejich názoru při používání antikoncepce před manželstvím. Avšak u věřících adolescentů vidíme větší toleranci při používání antikoncepce v manželství než před ním.

Věřící adolescenti souhlasí s používáním antikoncepce v manželství ze **67%** a to z následujících důvodů:

- 50% z těchto dotazovaných uvádí, že je antikoncepce vhodná proto, aby žena nemusela být každých devět měsíců těhotná;
- 29% souhlasí bez udání důvodu;
- 21% uvádí častou nepřipravenost manželů na dítě, a proto je dobré používat antikoncepci.

Nesouhlas vyslovalo **17%** věřících adolescentů.

- 42% nevedlo žádný důvod, pouze vyslovalo svůj nesouhlas;
- 29% uvádí, že užívání antikoncepce je proti názorům církve;
- 29% vidí antikoncepci jako zbytečnou záležitost.

Nevěřící adolescenti souhlasí z 97% a to z následujících důvodů:

- 48% z těchto dotazovaných uvádí, že je antikoncepce vhodná proto, aby žena nemusela být každých devět měsíců těhotná;
- 29% souhlasí bez udání důvodu;
- 14% uvádí častou nepřipravenost manželů na dítě, a proto je dobré používat antikoncepci;
- pro 9% dotazovaných neznámá uzavření manželství mít děti, a proto souhlasí s používáním antikoncepce.

3% dotazovaných se k této otázce nevyjádřilo.

13. otázka: Souhlasíte s rozvodem manželství?

Rozvod manželství je vnímán oběmi skupinami dotazovaných spíše kladnými - tolerantnějšími názory.

Avšak i u této otázky je opět znát rozdíl názorů mezi věřícími a nevěřícími adolescenty.

Věřící adolescenti **souhlasí** s rozvodem ze **79%**.

- 84% z těchto dotazovaných souhlasí pouze z vážných důvodů (závislost jednoho z manželů na alkoholu, drogách apod., domácí násilí, nevěra);
- 16% souhlasí bez udání důvodu.

Nesouhlas vyslovalo **17%** věřících dotazovaných. Jako důvod uvádí fakt, že manželství je na celý život. **4%** dotazovaných věřících na tuto otázku neodpovědělo.

Nevěřící adolescenti s rozvodem manželství **zcela souhlasí** a to z **97%**.

- 48% z těchto dotazovaných souhlasí bez udání důvodu;
- 33% souhlasí pouze z vážných důvodů (závislost jednoho z manželů na alkoholu, drogách apod., domácí násilí, nevěra);
- 19% uvádí, že důvodem k rozvodu je fakt, že si partneři přestanou rozumět.

S rozvodem **nesouhlasí** pouhé **3%** dotazovaných nevěřících adolescentů.

14. otázka: Myslíte si, že je rozdíl v životním stylu věřících a nevěřících mladých lidí?

Odpovědi obou zkoumaných skupin na tuto otázku jsou téměř shodné. Oslovení věřící i nevěřící adolescenti se shodují na tom, že existují zásadní rozdíly v jejich životním stylu.

Věřící adolescenti považují ze **76%** rozdílnost jejich životního stylu s životním stylem nevěřících vrstevníků. Jako důvody uvádějí:

- 63% z těchto dotazovaných vnímá rozdílnost především v jiném žebříčku hodnot, názorů, postojů a zájmů. Uvádí, že věřící mladí jedinci nejsou tak „odvázaní“ jako nevěřící.

- 25% se odvolává k tomu, že věřící dodržují desatero Božích přikázání a navštěvují bohoslužby;
- 12% si myslí, že rozdíly existují, ale neuvádějí konkrétní důvody.

14% dotazovaných věřících si myslí, že žádné rozdíly mezi těmito dvěma skupinami **neexistují**. Důvody však neuvádějí.

5% dotazovaných nemá na otázku vyhraněný názor a **5%** se k otázce nevyjádřilo.

Nevěřící adolescenti považují z **86%** rozdílnost jejich životního stylu s životním stylem věřících vrstevníků. Jako důvody uvádějí:

- 52% z těchto dotazovaných vnímá rozdílnost především v jiném žebříčku hodnot, názorů, postojů a zájmů. Uvádí, že věřící mladí jedinci nejsou tak „odvázaní“ jako nevěřící.
- 26% se odvolává k tomu, že věřící dodržují desatero Božích přikázání a navštěvují bohoslužby;
- 13% si myslí, že rozdíly existují, ale neuvádějí konkrétní důvody;
- 9% si myslí, že jejich věřící vrstevníci jsou vychovávaní jiným stylem.

14% dotazovaných nevěřících si myslí, že žádné rozdíly mezi těmito dvěma skupinami **neexistují**. Důvody však neuvádějí.

15. otázka: Co pro Vás znamenají velikonoční a vánoční svátky?

V posledních odpovědích na výše uvedenou otázku lze vidět značné rozdíly v prožívání těchto svátků u oslovených věřících a nevěřících adolescentů.

Věřící adolescenti vnímají tyto svátky následovně:

- pro 36% jsou velikonoce a vánoce církevními svátky, kdy si připomínají narození a umučení Ježíše Krista. Pro věřící to znamená vykoupení jejich duše, následování Krista, doba, kdy jsou blíže Bohu. Navštěvují kostel a připomínají si, že je Bůh miluje.

- pro 29% dotazovaných je to čas setkávání s rodinou a blízkými lidmi;
- 16% dotazovaných mají možnost udělat radost druhým;
- 8% se zamýšlí nad svým životem mnohem více právě v době těchto svátků;
- pro 6% jsou svátky dobou prázdnin a odpočinku;
- 4% ctí tyto svátky jako tradici;
- 1% se těší na dárky.

Nevěřící adolescenti vnímají velikonoční a vánoční svátky následovně:

- pro 39% jsou svátky dobou prázdnin a odpočinku;
- pro 31% dotazovaných je to čas setkávání s rodinou a blízkými lidmi;
- 8% ctí tyto svátky jako tradici;
- 8% tyto svátky vůbec nevnímá a nic pro ně neznamenaají;
- 6% považuje svátky za dobu stresu;
- 4% vnímají svátky jako způsob zábavy;
- 3% se těší na dárky;
- 1% má důvod pít alkohol.

6% dotazovaných nevěřících se k otázce nevyjádřilo.

Z výše uvedených odpovědí lze vidět zásadní rozdíl ve vnímání velikonočních a vánočních svátků u oslovených věřících a nevěřících adolescentů. Zatímco nevěřící mladí jedinci mají tuto dobu spojenou především s prázdninami a odpočinkem, věřící se především zamýšlejí nad svým životem, tráví čas ve společenství s ostatními věřícími lidmi a radují se z událostí, pro které tyto svátky vlastně existují.

Důležité je ale zmínit fakt, že i nevěřící adolescenti v dotazníku zmiňovali uvědomění si křesťanského významu velikonočních a vánočních svátků.

4. 6. Shrnutí průzkumu

Ve vzorku respondentů, kteří se zúčastnili průzkumu, se ukázalo, že existují tyto rozdíly:

Zásadní rozdíly jsou především v názorech a postojích týkající se otázek *užívání měkkých drog, názoru na homosexualitu, eutanazii, sexuální soužití a používání antikoncepce před manželstvím*. Oslovení nevěřící adolescenti, kteří se zúčastnili průzkumu, jsou k těmto otázkám mnohem více tolerantnější než jejich věřící vrstevníci a to o téměř 50%.

Sami dotazovaní dále uvádějí, že věřící adolescenti jsou ve svém životě více vázáni určitými pravidly, která jim dává právě církve. Tato pravidla a způsoby chování ovlivňují jejich celkový životní styl a to především v názorech a postojích. Na druhé straně nevěřící adolescenti nejsou vázáni takovými pravidly a to samozřejmě také ovlivňuje jejich životní styl. Dotazovaní dále uvádějí, že velmi důležitým faktorem ovlivňujícím životní styl je výchova ve věřící či naopak nevěřící rodině.

Podle mého názoru je hlavním důvodem rozdílů mezi životním stylem oslovených věřících a nevěřících adolescentů fakt, že většina z oslovených věřících se skutečně snaží žít podle pravidel, které stanovuje římskokatolická církev. To se projevuje právě v rozdílnosti jejich názorů, postojů a celkového životního stylu.

ZÁVĚR

V mé bakalářské práci jsem se zabývala *otázkou rozdílů v životním stylu věřících a nevěřících mládeže na středních školách.*

V první kapitole teoretické části mé práce jsem seznámila čtenáře s adolescencí neboli dospíváním, přesněji řečeno s jeho konečnou fází. Zaměřila jsem se totiž na mládež ve věku 18 – 19 let. Popsala jsem vývoj osobnosti jak po stránce tělesné, psychické, tak i sociální.

Druhá kapitola je věnována pojmu životní styl, jeho typům a jednotlivým složkám, kterými jsem se zabývala i v praktické části bakalářské práce. Patří sem otázky týkající se volného času, drog, homosexuality, eutanazie, oplodnění in vitro, interrupce a založení rodiny (s ním spojený i vznik manželství).

Další část mé práce se soustřeďuje na současný stav společnosti vůči otázce náboženství. Hlavní část jsem však zaměřila na římskokatolickou církev a její vliv na životní styl jedince. Popsala jsem základní pravidla římskokatolické církve, Bibli, ale také vztah člověka a víry, resp. specifikovala vztah adolescenta a víry, která jej může zásadně ovlivnit při formování životního stylu a hledání své „cesty“.

V praktické části práce jsem seznámila čtenáře s cíly a otázkami průzkumu. Dále představila metodu dotazníku, ve kterém jsem zjišťovala jaké názory na jednotlivé otázky mají adolescenti maturitních ročníků. V této části práce jsem se také snažila objasnit základní **cíle**, které jsem si stanovila a to, zda skutečně existují, alespoň u mnou vybraného vzorku respondentů, rozdíly mezi věřící a nevěřící mládeží. Dál jsem zkoumala, v jaké oblasti se rozdíly vyskytují a do jaké míry ovlivňují celkový životní styl dospívajícího jedince. V závěru této kapitoly jsem seznámila čtenáře s výsledky průzkumu.

Jak jsem zmínila již výše, výzkumný vzorek nebyl dostatečně velký na to, abych mohla tyto výsledky aplikovat na celou populaci adolescentů v naší zemi. Avšak na základě získaných výsledků, je možné hypoteticky uvažovat o rozdílech mezi věřícími a nevěřícími adolescenty.

RESUMÉ

Bakalářská práce *„Rozdíly v životním stylu věřících a nevěřících mládeže na středních školách“* se zabývá životním stylem současných věřících a nevěřících maturantů. Zkoumá jejich názory, postoje a hodnoty.

V 1. kapitole je charakterizováno období adolescence se zaměřením na tělesné, psychické i sociální změny.

Druhá kapitola pojednává o životním stylu a možných faktorech, které jej ovlivňují. Mezi tyto faktory jsou zařazeny: způsob trávení volného času, názory na drogy, eutanazie, homosexualitu, interrupci, umělé oplodnění a antikoncepci. Dále se zabývá pohledem věřícího a nevěřícího adolescenta na rodinu, její založení, vznik manželství a jeho rozvod. Také zjišťuje význam velikonoc a vánoc pro věřící a nevěřící mladé lidi.

Ve 3. kapitole jsou představena „pravidla“ Římskokatolické církve, kterými se její členové mají řídit a které tím pádem ovlivňují jejich životní styl. Římskokatolická církev je zmiňována z důvodu zkoumání jejich dospívajících členů ve srovnání s dospívajícími „ateisty“.

Praktická část bakalářské práce popisuje samostatný průzkum a jeho použitou metodu – dotazník. Dále jsou zde uvedeny základní otázky průzkumu, charakteristika zkoumaného vzorku respondentů, zpracované výsledky a jejich interpretace.

ANOTACE

Bakalářská práce „Rozdíly v životním stylu věřících a nevěřících mládeže na středních školách“ se snaží zjistit, jestli existují rozdíly mezi věřícími a nevěřícími maturanty v jejich názorech, postojích a hodnotách týkající se volného času, drog, eutanazie, homosexuality, interrupce, umělého oplodnění a antikoncepce. Dále se zabývá pohledem věřícího a nevěřícího adolescenta na rodinu, její založení, vznik manželství a jeho rozvod. Také zjišťuje význam velikonoce a vánoc pro věřící a nevěřící mladé lidi. Teoretická část práce je věnována charakteristice adolescence, poté pojmu životní styl (i s jeho možnými faktory, které jej ovlivňují) a také seznámení s římskokatolickou církví.

Praktická část popisuje samotný průzkum a jeho použitou metodu - dotazník. Dále jsou zde uvedeny základní otázky průzkumu, charakteristika zkoumaného vzorku respondentů, zpracované výsledky a jejich interpretace.

Klíčová slova:

adolescence, životní styl, volný čas, drogy, rodina, římskokatolická církev, Bible, víra.

ANNOTATION

‘The differences in lifestyle of the secondary school young people who believe and do not believe in God’ is the name of the Bachelor work which wonders if there are some differences between believers and non-believers. It examines the differences in their opinions about how they spend their leisure time, about drugs, euthanasia, homosexuality, interruption, artificial insemination and contraception. Except that it deals with an adolescent’s point of view on the family, the inception of the family, the marriage and the divorce. It also looks for the meaning of Easter and Christmas for the believers and non-believers among the youth.

The theoretic part describes the characteristic of the adolescence, life style (including some factors which may affect the lifestyle), and also presents The Roman Catholic Church. The practical part describes the investigation itself and the method – questionnaire – which was used. Otherwise it contains the basic questions of the research, the characteristic of the sample of respondents, the results and their interpretation.

Keywords: adolescence, lifestyle, leisure time, drugs, family, church of Rome, Bible, faith.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

- *Bible*, Praha: Ústřední církevní nakladatelství, 1985. ISBN neuvedeno.
- GAVORA, P. *Úvod do pedagogického výzkumu*, Brno: Paido, 2000. ISBN 80 – 5931– 79– 6.
- GEIST, B. *Psychologický slovník*, Praha: Vodnář, 2000. ISBN 80 – 86226 – 07 – 7.
- HENDL, J. *Přehled statistických metod zpracování dat*, Praha: Portál, 2004. ISBN 978-80-7367-482-3.
- KAŠPARŮ, M. *Malý kompas víry*, Olomouc: Mcm, 1998. ISBN neuvedeno.
- KAŠPARŮ, M. *Sedmero zastavení u klíčové dírky*, Brno: Cesta, 2001. ISBN 80-7295-018-5.
- *Katechismus katolické církve*, Praha: Zvon, 1995. ISBN 80-7113-132-6.
- *Katolický katechismus život z víry*, Janov nad Nisou: Civitas, 1995. ISBN 80-902086-0-6.
- KOHOUTEK, R. *Vývojová psychologie*, Brno: IMS, 2003. ISBN neuvedeno.
- KRAUS, B. *Základy sociální pedagogiky*, Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3.
- KRAUS, B., POLÁČKOVÁ, V. *Člověk – prostředí – výchova*, Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2.
- KRAUS, B., SÝKORA, P. *Sociální pedagogika I*, Brno: IMS, 2009. ISBN neuvedeno.
- KŘIVOHLAVÝ, J. *Sdílení naděje*, Praha: Návrat domů, 1997. ISBN 80-85495-64-3.
- MARHOUNOVÁ, J. *Dospívání*, Praha: Empatie, 1996. ISBN 80-901618-7-1.
- MATĚJČEK, Z., DYTRYCH, Z. *Krizové situace v rodině očima dítěte*, Praha: Grada, 2002. ISBN 80-247-0332-7.
- NEŠPOR, K., PERNICOVÁ, H., CSÉMY, L. *Jak zůstat fit a předejít závislostem*, Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-299-8.
- PETRUSEK, M. *Velký sociologický slovník*, Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-164-1.
- RAHNER, K., VORGRIMLER, H. *Teologický slovník*, Praha: Zvon, 1996. ISBN 80-7113-212-8.

- REEBER, M. *Velká světová náboženství*, Praha: Levné knihy KMA, 2006. ISBN 80-7309-355-3.
- RICHTER, K. *Liturgie a život*, Praha: Vyšehrad, 2003. ISBN 80-7021-575-5.
- ŘÍČAN, P. *Psychologie náboženství a spirituality*, Praha: Portál, 2007. ISBN 978-80-7367-312-3.
- SMÉKAL, V. *Pozvání do psychologie osobnosti*, Brno: Barrister a principál, 2002. ISBN 80-85947-80-3.
- TKÁČ, J. *Patologické závislosti*, Brno: IMS. ISBN nevedeno.
- VÁGNEROVÁ, M. *Vývojová psychologie*, Praha: Portál, 2000. ISBN 80-7178-308-0.
- VÁŽANSKÝ, M., SMÉKAL, V. *Základy pedagogiky volného času*, Brno: Paido, 1995. ISBN 80-901737-9-9.
- VÝROST, J., SLAMĚNÍK, I., ed. *Aplikovaná sociální psychologie I*, Praha: Portál, 1998. ISBN 80-7178-269-6.

INTERNETOVÉ ODKAZY

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Eutanazie> (cit. 2010-01-15)

<http://czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/o/4110-03-->

obyvatelestvo_hlasici_se_k_jednotlivym_cirkvim_a_nabozenskym_spolecnostem
(cit. 2010-03-16)

<http://finexpert.cz/default.aspx?textart=1article=5523> (cit. 2010-02-06)

<http://jaknato.txt.cz/clanky/2632/neradostna-perspektiva/> (cit. 2010-01-28)

<http://prolife.cz> (cit. 2010-02-03)

<http://rodina.doma.cz/clanek.php?d=5675> (cit. 2010-02-06)

<http://rodina.doma.cz/clanek.php?d=2123> (cit. 2010-02-06)

<http://sestra.org/zdra%C3%AD> (cit. 2010-01-16)

[http://sportvital.cz/cz\(k1,46-aktuality/el215/](http://sportvital.cz/cz(k1,46-aktuality/el215/) (cit. 2010-01-28)

<http://stem.cz/clanek/1896> (cit. 2010-01-16)

<http://well-ness.estranky.cz/> (cit. 2010-01-28)

PŘÍLOHA:

DOTAZNÍK K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI:

Prosím Vás o pravdivé a důkladné zodpovězení následujících otázek, které mně poslouží jako výchozí informace v praktické části mé bakalářské práce, která se zabývá životním stylem mladých lidí.

Pokud není u otázky uvedeno jinak, vždy, prosím, zakroužkujte pouze jednu odpověď.

U otázek, kde můžete odpovědět pouze ANO – NE, označte odpověď, se kterou souhlasíte.

Tento dotazník je anonymní. S vyhodnocenými daty Vás ale ráda seznámím. Pokud chcete být informován(a) o jeho výsledku, napište Vaši e-mailovou adresu:

.....

POHLAVÍ: muž – žena

VĚK:

NÁZEV STŘEDNÍ ŠKOLY, KTEROU STUDUJI:

1. Vyberte jednu odpověď:

a) Jsem ateista.

b) Jsem nevěřící ale člen církve nebo sekty, uveďte jaké.....

c) Jsem věřící, ale nejsem členem žádné církve či sekty.

d) Jsem věřící, člen římsko katolické církve.

e) Jsem věřící, jiné než římskokatolické církve, uveďte jaké.....

2. Jakým způsobem trávíte svůj volný čas?

3. Souhlasíte s užíváním měkkých drog (marihuana, LSD)?

ANO – NE

Proč?.....

4. Souhlasíte s užíváním tvrdých drog (heroin, pervitin...)?

ANO – NE

Proč?.....

5. Jaký máte názor na homosexualitu?

6. Souhlasíte s eutanazií? (ukončení života na žádost nemocného)

ANO – NE

Proč?.....

.....

7. Souhlasíte s oplodněním in vitro (tzv.umělé oplodnění)?

ANO –NE

Proč?.....

.....

8. Souhlasíte s interrupcí (potratem)?

a) ano

Proč?.....

b) ano, ale pouze za určitých

podmínek.....

c) ne, ale pouze za určitých

podmínek.....

d) ne

Proč?.....

9. Souhlasíte s předmanželským sexem?

ANO – NE

Proč?.....

10. Souhlasíte s používáním antikoncepce před manželstvím?

ANO – NE

Proč?.....

11. Jaký je, podle Vás, ideální věk pro založení vlastní rodiny? Svoji odpověď zdůvodněte.

12. Souhlasíte s používáním antikoncepce v manželství?

ANO – NE

Proč?.....

13. Souhlasíte s rozvodem manželství?

a) ano

Proč?.....

b) ano, ale pouze za určitých

okolností.....

c) ne, ale pouze za určitých

okolností.....

d) ne

Proč?.....

14. Myslíte si, že je rozdíl v životním stylu věřících a nevěřících mladých lidí?

ANO - NE

Proč?.....

15. Co pro Vás znamenají vánoční a velikonoční svátky?

Děkuji Vám za ochotu a spolupráci! ☺

Lucie Esterková